

مذاکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی روز سه شنبه (۱۱) اسفندماه ۱۳۴۹

فهرست مطالب :

- ۱- قرائت اسامی غائبین جلسه قبل.
- ۲- ادامه بحث در کلیات گزارش کمیسیون بودجه راجع بلائحه بودجه سال ۱۳۵۰ کل کشور.
- ۳- تصویب صورت جلسه نهم اسفندماه.
- ۴- ادامه بحث در کلیات گزارش کمیسیون بودجه راجع بلائحه بودجه سال ۱۳۵۰ کل کشور.
- ۵- تعیین موقع جلسه بعد - ختم جلسه.

مجلس ساعت چهار و چهل دقیقه بعد از ظهر برباست آقای عبدالله ریاضی تشکیل گردید

۱- قرائت اسامی غائبین جلسه قبل

رئیس - اسامی غائبین جلسه قبل قرائت میشود .
(بشرح زیر خوانده شد)

غائبین با اجازه - آقایان :

دکتر اسفندیاری - آموزگار - بختیاری پور - بهادری - دکتر رضوانی - ساگینیان - دکتر صدر- خانلر قراچورلو - دکتر کلانی - پرفسور مخیر فرهمند - معزی.

غائبین مریض - آقایان :

مهندس اردلان - خواجه نوری - مهندس ریاحی سلیمانی کاشانی - دکتر ضیائی - ضیائی احمدی - فروتن - دکتر متین - دکتر یگانگی - تیمسار وحدانیان .

ادامه بحث در کلیات گزارش کمیسیون بودجه راجع به لایحه بودجه سال ۱۳۵۰ کل کشور

رئیس - وارد دستور میشود کلیات لایحه بودجه کل کشور مطرح است آقای رامبد تشریف بیاورید .

رامبد- صحبت قبل از ظهر ما باینجا رسید که اگر بخواهیم در برنامه تهیه مسکن توفیق حاصل کنیم تنها کافی نیست که باین منظور در بودجه دولت رقمی گذارده شود

که یا مصرف گردد و یا با اشاراتی که در نحوه انجام برنامه‌های گذشته سازمان برنامه دولت اشاره کردیم تحت تأثیر نوسانات سایر برنامه‌ها در دست فراموشی بیفتند آنچه مسلم است اصل مسکن از اصل عرضه و تقاضا خارج نیست اگر خانه می‌خواهیم باید تشویق و امکانات خانه سازی را زیاد کنیم و این بحث تا آنجا رسید که اگر قرار باشد پولی که برای خانه ساختن در اختیار سازندگان اعم از دولت یا بخش خصوصی قرار بگیرد با قیمت گران بدست بیاید این گرانی بر سازنده خازنه تحمیل نخواهد شد این بنحوی بر مستأجر و اگر فشار آوردیم بنحوی برای جلوگیری از برنامه خانه سازی اثر خواهد گذاشت و به این ترتیب صحبت به نرخ بهره رسید . فعلا یکی از سیاست‌هایی که بصورت ابزار کار اقتصادی بانک مرکزی و دولت ما اعمال می‌کند استفاده از بالا بردن نرخ بهره است اما در عرایض قبلم اشاره کردم این بالا رفتن نرخ بهره درست است يك اندازه‌ای پول را از بازار از یک طرف جلب می‌کند بسبب اینکه اشخاص می‌روند پول را در بانک‌ها

میگذارند از یک طرف و اماها را تشویق نمیکند برای اینکه گران تمام میشود و مردم پول نمیگیرند و در نتیجه معان و تحرك بازار کم میشود و قیمت‌ها شاید از این طریق ثابت و در حدود رشد کم بماند اما فراموش نکنید تنها این اثر نیست اثر معکوس هم دارد وقتی که نرخ بهره بالا رفت مستقیم غیر مستقیم بر روی قیمت‌ها خودش اثر میگذارد خانه سازی گران شد کرایه بالا رفت روی سایر فصول زندگی اثر می‌گذارد پس چه باید کرد جناب آقای هزاره بنابه سوابق بانکی تصور میکنم شما با من هم عقیده‌اید که میزان پرداخت وام‌ها و کیفیت آن و اماها را برای چه مصرفی میپردازید کنترل بکنید شما اگر وام میپردازید برای انجام یک برنامه‌هایی است اگر منظور دارید که این برنامه توسعه پیدا بکند باید نرخ کم باشد اگر برای برنامه منظور نظر دولت نیست اصلاح وام ندهید خوب طبعاً وام و بهره در نظر همه شنوندگان محترم اسم بانک و مؤسسات بانکی را بدهن می‌آورد من از متصدیان امر سؤال میکنم اثرات توسعه شبکه بانکی را در روستاهای کشور همانجائی که شما در گذشته موفق بانجام وظایفشان نشدید و امسال می‌خواهید تکیه و تشویق بکنید، فعالیت در روستاها هیچ مطالعه شده که چه بکنید؟ من بشمامیگویم درست در جهت خلاف انقلاب ایران درست بر خلاف فلسفه اصلاحات ارضی درست بر خلاف جهت عدالت اجتماعی، شبکه بانکهای خصوصی شما در مملکت اعمال سیاست می‌کنند یعنی چه؟ یعنی به هر دهکده بهر حوزه انتخابیه که تشریف میرید هر جائی که پنج یا شش دکان هست یک تابلوی بانک خصوصی هم هست و اگر ده پانزده دکان باشد دو تابلو بانک خصوصی و رقیب می‌بینید که اینها وام میدهند من به روش آنها از نظر وظایف اقتصادی و صرافی‌شان ایرادی ندارم ولی وظیفه خود دولت است که ببیند نتیجه کار آنها چه میشود نتیجه کار این میشود که بی‌بانک کشاورزی که مراجعه میشود بروستائی میگویند قبالة مالکیت را باید بیابوری باید ۱۰ درصد بیاورید بدهی باید از بیاب هم از شعبه مجاوری بیاید برای ارزیابی ملک شما بفرستم بعد از اینکه سه برابر وامی که خواستی در ارزیابی روی ملک تو قیمت قائل شدند آنوقت وام میدهم با این شرایط، که بدفعات هم میفرستیم باز دید

میکنیم که اگر تعهدات را انجام نداده باشی بقیه وام را نمیدهم این شرایط وام دادن بانک کشاورزی آنچنان است که اولاً قیمت ملک را ارزانتر تقویم میکنند ثانیاً هزینه انجام تعهدات را بمراتب کمتر در نظر میگیرند نتیجه چه میشود یا تعهد انجام نمیگیرد یا از اصل وام صرف نظر میکند اما مجاور شما بانکی است به اسم بانک خصوصی اینقدر عقل و اندیشه و تیزهوشی بخش خصوصی و مدیریت قاطع دارد و میداند تا ملک این زارع در آنجا هست خاله و دختر خاله و پسر عمویش در آنجا زندگی میکنند این زارع برای سیصد تومان بانک فرار نمیکنند در ظرف یک ساعت میگوید چقدر میخواهی ۳۰۰ تومان ۵۰۰ تومان تصویب میکند و میدهد اما جناب بوشهری این دادن مقدمه داستان است به این معنی آن وامی که برای آن زارع تصویب کردند اگر ۴۰۰ تومان است تومان ۱۵ درصد بابت بیمه کردن خانه او کم میکنند ۱۵ درصد بابت زندگی خودش و عمرش بیمه میکند ۱۵ درصد سپرده بر میدارد که افتتاح حساب سپرده بکند ۱۲ درصد بهره سال اول بر میدارد ۳ درصد کارمزد میگیرد جمع شده سه پانزده تا میشود ۴۵ تا به اضافه ۱۲ درصد و ۳ درصد میشود ۶۰ درصد که نتیجتاً از چهار صد تومان که تصویب شده بر دین زارع قطعیت پیدا کرده ۲۴۰ تومان کم میکنند ۱۶۰ تومان به او میپردازند (میریدی - در بانک کشاورزی اینطور نیست) آن موقع شما در خواب بعد از ظهر بودید صحبت بانک خصوصی است، لذا در این بانک خصوصی باید رئیس بانک از این نماینده خودش ممنون باشد که در مقابل پرداخت ۱۶۰ تومان در ظرف یکسال ۲۴۰ تومان درآمد دارد با ترتیبی که عرض کردم نه زارع خبردار میشود که مفهوم بیمه خانه چیست نه میفهمند که اگر اتفاقی افتاد حق دارد برود بی‌بانک خصوصی از بیمه استفاده کند نه میفهمد اگر سپرده احتیاج داشت میتواند از آن حساب سپرده استفاده کند سال آینده ۱۶۰ تومان که از بانک گرفته میرد پس بدهد میگویند شما ۴۰۰ تومان دیگر بدهکار بگذار عارض تعجب میکنند که من اصلاً ۱۶۰ تومان گرفتم ۱۶۰ تومان را هم دارم پس میدهم چطور چهار صد تومان بدهکارم دومرتبه معلوم میشود که برای سال آینده ۱۲ درصد مجدداً بهره منظور کرده‌اند و ۱۵ درصد بیمه و آنچه عرض کردم تجدید شده جناب آقای هویدا هر چقدر در آمد روستاها بالا برود

هر چقدر توفیق شما در عمران روستاها و رفاه روستائیان بالاتر برود با این شبکه ای که به اسم بانکهای خصوصی در تمام دهات و روستاها گسترش پیدا کرده چطور ممکن است زارع درآمد داشته باشد که از ۱۶۰ باید تومان ۲۴۰ تومان رویش بگذارد و بی‌بانکهای خصوصی بردارد چاره چیست جناب هزاره نظارت بانک مرکزی از چه بابت است تصمیمات بانکها از روی چه اصولی است این آن چیزی است که در برنامه بهره شما باید مورد توجه قرار بگیرد اما صبح ضمن عرابی که برای رفاه طبقات مختلفی که از طرف دولت بنام امور در شهرستانها اعزام میشوند عرض کردم بعد از آموزش و پرورش موضوع بهداشت پیش می‌آید هر برنامه اقتصادی هر رشدی در اجتماع بالاخره بوسیله انسان باید انجام بگیرد اگر این انسان سالم نبود سازنده برنامه و اجرا کننده برنامه سالم نبود انجام برنامه هم ناچار ناسالم خواهد بود من از دولت جناب عالی استدعا میکنم باین مطلب جواب بفرمائید باز دیاد جمعیت تهران در ظرف سه سال و شش سال دومرجه سه سالی از دیاد جمعیت چه بوده؟ و از دیاد تخت‌های بیمارستان برای مردمی که ندارند برای هر شب ۵۰۰ تومان به بیمارستانهای خصوصی بدهند چقدر است (یک نفر از نمایندگان - پانصد تومان نیست) بنده عرض میکنم رقم ۲۰۰ تومان است ولی جناب آقای هویدا صورت ساز بهار را خواهند بود به بینید آنچه که وصول می‌کنند ۵۰۰ تومان است در سال گذشته دوستان من راجع به برنامه دولت در امر وزارت بهداری و دادن وام برای تهیه بیمارستانها مطالبی تهیه کردند و ارائه کردند من از شما بسیار گزار می‌شوم اگر جناب عالی نتیجه اجرای این برنامه را ارائه بفرمائید حال بعوض اینکه این برنامه خوب بوده یک برنامه موفقیت آمیز شما بر نامه‌های صنعتی است شهر قزوین و شهر اراک و شهر تبریز در آینده اش مجسم بفرمائید که تعداد ساکنان و ترتیب اجتماعی که در آنجا هست چیست جناب دکتر المونی ده‌ها هزار کارگری که از روستاها بشهرها منتقل شده‌اند برای بیمارستان و بهداری و بهداشت اینها در این بودجه شما حقیقتاً هر چه گشتم گسترشی متناسب با گسترش صنعت ندیدم نتیجه چه خواهد شد نتیجه این خواهد شد که اگر کارگر بیمار شد صنعت شما هم

صدمه خواهد دید اما فراموش نفرمائید ساختن بیمارستان های تهران کافی نیست ساختمان بیمارستان تبریز و قزوین و اراک همه دردی را دوا نمی‌کند چرا برای اینکه اگر این بیمار روستائی شما در محل وسیله نداشته باشد آنقدر مریض خواهد شد که اگر در محل برای مداوا و معالجه او برای شما ۲۰ تومان تمام میشود و ما ناچاریم در همان حدی که ۲۰۰ تومان تمام میشود توجه میشود به قسمت بهداشت و بهداری روستاها نیز توجه بشود به ظاهر مطلب بسیار کم اهمیت است ولی در واقع از همه مسائل مهمتر است که امروز ما آنرا بصورت فانتزی می‌شنویم یک روزی خواهیم دید که اگر امروز توجه نکنیم نسل‌های آینده این گناه ما را نخواهند بخشید و آن کثافت هوا است (دکتر رهنوردی - بفرمائید آلودگی هوا) آلودگی هوا است در این مورد باید عرض کنم سمینار تشکیل شد صحبت‌ها گفته شد مقالات مهم نوشته شد ولی آریا برای دود گناز و تیل اتومبیل دستگاههای دولتی خودتان آنچه در اختیار دولت بوده و بشهرداری واگذار کردید آنچه که اطبائی مثل ایشان بهتر از بنده میدانند و بعد از جنگ دوم معتقدند مطلبی که متجاوز از ۱۰۰۰ نوع کسالت‌های مختلف ناشی از همین آلودگی هوا پیدا شده دولت چه برنامه‌ای دارد باید صبر کنید که کاراز کار بگذرد و یک مطلبی مثل متروی تهران بصورت لاینحل در آید تا هر جائی که بخواید دست بزنید بگویند ترکیش بهم میخورد و نمیشود، اما فرض میکنم موضوع آموزش و مسکن و بهداشت هم تأمین شد مردی سالم با حقوق مکفی در مملکت ما وجود داشت قبل از هر چیز انسان احساس میکند که احتیاج به احقاق حق دارد و قبل از هر چیز رشد اقتصادی احتیاج به محیط مناسب و تأمین واقعی برای گسترش دارد من یک اشاره‌ای بدمستگاه احقاق حق شما بنام دادگستری و میزان توجه شما با حقاق حق مردم میکنم وزارت دادگستری ما پارسال ۱۴۱ میلیون تومان بودجه برای رسیدگی دعاوی داشت این را ترقی دادند به ۱۵۱ میلیون رسید ۲۱ میلیون تومان بودجه برای تسهیلات قضائی داشت این را کردیم ۲۶ میلیون و ۲۴ میلیون تومان بودجه برای خدمات عمومی داشت این را کردیم

۲۸ میلیون جمع ۲۸۶ میلیون تومان را به ۲۰۵ میلیون رساندیم یعنی بایک رشد ۱۹ میلیون تومان تصمیم گرفتیم. رئیس محترم کمیسیون بودجه مجلس در یک بودجه که ۷ هزار میلیون تومان زیاد شده حتی بیش از هفت هزار میلیون تومان زیاد شده آیا بنظر شما توجه به احقاق مردم و تأمین یک محیط سالم برای رشد اقتصادی نوزده میلیون تومان کافی است من معتقدم نیست اما از این هم مطلب نامطلوبتری در اینجادرآم آقای وزیر اصلاحات ارضی را امروز ندیدیم ولی آمارهایی که ایشان بدهند در گسترش تعداد اراضی صاحب نسق که مالک شده اند و همه اینها احتیاج به آن سند مالکیت دارند و در مقابل یک مالک سابق از برکت انقلاب سفید امروز حداقل ده الی دویست نفر صاحب زمین شده اند که مراجعه کننده به ثبت اسناد هستند و معزوف است که ثبت اسناد یکی از دستگاههای عقب افتاده مملکت بوده مع هذا فقط دو میلیون تومان به بودجه آن اضافه شده در این مورد چه میفرمائید من عرض میکنم دو میلیون تومان اضافه شده در سال ۴۹ هفتاد و چهار میلیون میدادید اکنون ۷۶ میلیون تومان لطف میفرمائید جناب نخست وزیر منم تفریح گاهها را دوست دارم منم مسائل پرستیزی را در مملکت دوست دارم سرم را هم بلندتر نگاه میندارم ولی برای تعادل در یک بودجه برنامه ای فکر میفرمائید صحیح است که ما به مؤسساتیکه شاید کارکنانشان از صد نفر تجاوز نکند و استفاده کنندگان از این مؤسسات از هزار نفر متجاوز نباشد بیش از سه میلیون تومان در بودجه شما به بینم ولی برای مؤسسه ای مثل ثبت اسناد که تعداد مراجعه کنندگانش زیاد است و کارمندان زیادی دارد و از لحاظ میزان عقب افتادگی و احتیاج به رشدش آباد و میلیون کافی است؟ از سیمای راضی جناب دکتر مجیدی می بینم خوشوقت است که از شنیدن چنین حرفهاییکه مستقیماً متوجه جنابعالی باشد معاف شدید ولیکن غیر مستقیم آن موضوع بهداشت قسمت اعظمش متوجه شماست بهداشت بهمان تناسبی که مراکز کار گری شما متراکم تر میشود توجه به آن بیشتر لازم است و به آن ترتیب که بیمه اجتماعی گسترش پیدا میکند مسئولیت شما بیشتر میشود من وارد انتقادات نیاید هیچکدام نمیشوم ولی وظیفه خود میدانم این تذکر را بشما بدهم که مثل بودجه ثبت اسناد و مثل موضوع آلودگی هوا

یک روز نیاید بگوئید خیلی دیر شده و اجازه میخواهم قبل از وارد شدن به مطلب مورد علاقه برنامه دولت که گسترش صنایع است آن چیزی که علاوه بر صنعت مورد علاقه همه ملت و در رأس همه رهبر ملت است امر کشاورزی را یاد آوری کنم کشاورزی ما احتیاج به جبران بی توجهی های گذشته دارد تعداد وزارتخانه هایی که به این کار اشتغال دارند زیاد شده ولی نتایج کارشان بقین دارم مورد رضایت خود جناب عالی هم نیست قصدم از وزارتخانه معینی نیست ولی نتیجه حاصله از رشد کشاورزی مملکت صحیح عرض کردم حضرت تعالی بتعدادها علاقه مندید ما هم به این علاقه مندیم رشدیکه شما ۱۰/۴ درصد یا دوازده درصد رشد اقتصادی مملکت را ارائه میفرمائید در تقسیم بندی این رشد نه بینم که یکی سی و پنج درصد یکی ۳/۵ درصد است و آنچه که مشکل است کشاورزی است جناب آقای نخست وزیر در برنامه امسال شما امروز ملاحظه کردم که در سال ۵۰ تثبیت خاک از طریق جنگل حفاظت آب ریزها افزایش تولید علوفه طرحهای آبادانی مناطق عشایری تحقیق و ترویج کشاورزی اعتبارات نظارت شده تسطیح اراضی اصلاح بذر و نهال و شبکه آبیاری همگی پیش بینی شده اما من از شما استدعا دارم ضمن فرمایشاتی که میفرمائید بفرمائید این شبکه آبیاری که در اینجا اشاره شده آن مراعات که در اینجا اشاره شده بانظری که از زبان مسئول مربوطه برق در پیشگاه شاهنشاه در کنار سدهای مختلف می شنیدیم که این سد ۱۲۳ هزار هکتار در زیر کشت خواهد گرفت این سد دیگر تعداد این هزارها هکتار را مشروب خواهد کرد و خود من که امسال چهاردهمین سال است که از زمان آن نطق گذشته می بینم شبکه ای که در همان سال در برنامه بود تاکنون تحقق نیافته چه باید بکنیم مرسوم نیست که مجلس از دولت ضمانت بخواهد ولی من این سنت را میگذارم احترام فرمایش جنابعالی برای من قبول ، بیاید بگوئید که ما در فلان تاریخ فلان قدر شبکه بشما تحویل میدهم شما میخواهید جنگل کاری کنید اطلاع دارید که وزارت آب و برق شما با کنترلی که روی آب باید بکند ولی نتیجه ای که حاصل شده درخت های موجود بار آور را هم دارد می خشکاند و بخشکی میکشاند اطلاع داشتید شما آقای دکتر احمدی؟ من شما میگویم از وضع باغات

کرمان تحقیق بکنید اینجاست که صحبت انقلاب پیش میاید میگوئید آئین نامه نوشته است که اگر یکی از شرکاء تقاضای چاه کرد باید همه شرکاء زمین موافق باشند اگر یک پدری فوت کرد و یک پسر ارشد رفت اجازه یک چاه گرفت به باغ افزاز شده دیگر به وارث دوم نمیتوانید اجازه چاه بدهید همه این مطالب صحیح است ولی آیا باید بایک شور انقلابی تصمیم انقلابی گرفت اینجاست که بحث انقلاب پیش میاید باید نشست و فکر کرد که قبل از سال درخت خشک نشود جناب هویدا موجب خوشوقتی است که بمنطق عشایر نشین وعده فرمودید که توجه خواهد شد ولی هر سکه دورو دارد روزی وقتی قرار شد مراعات محافظت بشود همان موقع تیسار ریاحی اینجای بودند و وزیر کشاورزی بودند گفتتم هزاران سال دامدار ایرانی فقط آشنا بکوه است صحرا و چراندن دام اگر شما میخواهید دام دار ایرانی به آن درجه رشدیکه دامدار سوئسی رسیده برسد که از هر دامن چقدر استفاده میکند باید به او یاد بدهید که چه جور میشود دام را بست و علوفه رانتهی کرد و خشک کرد و به جنگل و صحرا نرفت برنامه اجرا نشد نتیجه گوشت بیخ زده باب شد حالا این عشایر از هم اکنون احتیاج به چند نکته دارند که جلب توجه جنابعالی را میکنم باید ترتیبی برای تهیه علوفه دامهای عشایر پیش بینی کرد باید کار خانجانی برای تکمیل این علوفه ها در آن نزدیکی ها دایر بشود باید نژاد دامهای آنها اصلاح بشود باید کارهای دستی آنها تشویق بشود چون صنایع دستی ما خود حضرت تعالی که اهل ذوق و هنر هستید پیش از هر کس میدانید از یک طرح و ذوق عالی بهره مند است و اگر توجه بشود منبع صادرات قابل توجهی برای مملکت خواهد شد باید از هم اکنون پیش بینی شرکت تعاونی برای آنها کرد و بالاخره باید برای آموزش و تعلیمات آنها نحوه خاصی اتخاذ کرد اگر این مسائل و این فصول با هم پیشرفت کرد توفیق برنامه شما موجب کمال تشکر است ولیکن عدم توازن آنها هر یک ممکن است نفع حاصل از یک بخش را با ضرر زیادت در بخش دیگر به تأسف تبدیل کند من برای نمونه عدم توجه دولت وعدم تعادل توجه به صنعت و کشاورزی فقط یک

مثال میآورم چند روز قبل صحبت بانک توسعه صنایع بود که علاوه بر کمکهاییکه تاکنون دولت کرده که در حدود پانصد الی هزار میلیون تومان است و موفقیت هم داشته آمدید و میخواهید باز هم بهرمیزان وحد اقل گفتید در حدود هزار و پانصد میلیون تومان برای وامهاییکه این بانک میگیرد دولت تضمین میکند خوب کاری کردید توفیقی پیدا کردید تشویق شدید و میخواهید توسعه بدهید ولی در باره کشاورزی و صندوق بانک کشاورزی شما به بخشید صندوق بانک نیست صندوق توسعه کشاورزی چه مبلغ دادید صد میلیون تومان این صد میلیون تومان هم هنوز جذب نشده چرا برای اینکه دیر شروع کردید اگر همین کار را آنروزیکه برنامه توسعه صنعت شروع شد با هم شروع میکردید از کجا معلوم بود گسترش صندوق کشاورزی شما اگر بنامی توسعه و گسترش صندوق توسعه و صنعت نمیرسید به نصف آن رسیده بود پس این تذکار برای این جهت است که شما یک بار دیگر به سازمان برنامه که تشریف میبرید بفرمائید فقط بکارهایی که اشخاصی فهمیده و مهندسین مشاور در اطاقهای کولردار می نشینند و تصمیم میگیرند ، نپردازید بکارهاییکه بمیدان و صحرا و کشاورزی باید رفت بیشتر توجه بکنید . باز یک مثالی برای آبیاری برای اینکه مهمترین قسمت کشاورزی ما به آبیاری بستگی دارد حضرت تعالی میدانید جزو مقررات حفاظت آنها بر این قرار شده که فقط اجازه میدهند که در بعضی مناطق اگر قناتی خشک شده باشد در مادر چاه آن قنات چاه عمیق زده بشود ولی کسانی که با کشاورزی سرو کار دارند بهتر از من میدانند که بعضی اوقات مادر چاه تا مزرعه و باغ چندین فرسخ فاصله دارد آیا برای کشاورز و باغ دار مقدور است که چندین فرسخ آب را با ازجوی روباز بیاورد که تخیر بشود یا لوله کشی بکند اگر این چنین میشود کرد این باید در برنامه بودجه شما وزارت آب و برق برعهده دولت باشد همانطوریکه دولت در صنعت و معدن و سد سرمایه میگذارد در احداث این چاهها و لوله کشی بر دولت است که سرمایه بگذارد بنده بمناسبت طولانی شدن صحبت سعی میکنم هر چه زودتر مطالب را کوتاه بکنم (احسن) و قسمت آخر در مورد وزارت آب و برق احتیاج میرم هست که در رسانیدن برق بروستاها و در تقلیل نرخ برق مصرف کشاورزی هر چه میتوانند توجه بکنند در حال

حاضر برای يك ترانسفورماتور چهار چاه جناب آقای مصطفوی میدانید چقدر پول لازم است من بشما میگویم متجاوز از سی هزار تومان و برای موتور سی هزار تومان و در کشاورزی که اصولاً طوری است که سرمایه گذاری آن خیلی کم به ده درصد درآمد میرسد فکر میکنید با این ترتیب ممکن باشد که مادر جاهانیکه با چاه باید عمل کنیم کشاورزان تشویق بشوند و آب را با استفاده از برق دریاورند به یقین نمیشود پس قسمت بعدی تکیه روی رساندن برق به دهات نه تنها برای روشنایی و مظاهر تمدن را نشان دادن بلکه برای کار اساسی آنهاست در پایان قسمت آب اجازه بفرمائید که بیکار دیگر راجع به سد شاه عباس کبیر اظهار خوشوقتی و تشکر بشود ولیکن باز راجع به شبکه آبرسانی آن تأکید بشود فرمایش شاهنشاه سرلوحه برنامه های دولت است و این فرمایش از شاهنشاه است اگر روابط بین طبقات ناسالم باشد محیط ناسالمی در مملکت برقرار میشود که خواسته اجنبی است قطعاً شاهنشاه این فرمایش را از لحاظ طبقات اجتماعی فرمودند و انقلاب سفید ایران هم برای سالم کردن روابط بین طبقات بوده ولی من از این تذکار و فرمایش برای روابط دستگاه دولت و افراد ملت استفاده میکنم و یاد آور میشوم هر چقدر توفیق شما در رشد اقتصادی و در پیشرفت صنعت بیشتر بشود اگر روابط مراجع کنندگان و دستگاه اداری سالم نباشد و اصلاح نشود مراجع کنندگان اداری راضی بیرون نیابند خواسته شاهنشاه تأمین نشده خوشوقتم که اخیراً حضرتعالی در فرمایشاتان سخنگوی مآشدید و آن عدم رضایتی که ما از زبان مردم در باره عدم رضایت از گردش اداری بعضی دستگاهها عنوان میکردیم خود شما عنوان میفرمائید ولی جناب آقای هويدا میگویم شما بشنوید شما میگوئید که چه کسی بشنود؟ شما عملی بفرمائید اصلاح کنید بیرون کنید تنبیه بکنید تشویق بکنید و عمل بفرمائید جنابعالی بهتر از من میدانید رشد اقتصادی باید همراه اصلاح اداری باشد يك اجتماعي که پول داشت افراد مرفه بودند شکمشان سیر بود ولیکن از دستگاه دولیشان ناراضی بودند بعراتب اجتماع ناسالمتری است با آنکه دلیلی نیست که افراد ملت از دستگاه دولت ناراضی باشند معذراً اگر کسی گفت از دستگاه اداری شما راضی است دروغ گفته است دستگاه اداری

آنچنان است که نه کارمند راضی است و نه مراجعه کننده راضی نه شمای رئیس راضی و نه من منقذ راضی و این همان مطلبی است که به انقلاب اداری برمیخورد و اما انقلاب اداری تنها با افزایش هزینه های اداری اصلاح نمیشود البته خوش قلبی شما و علاقمندی به مرئوسین خود باعث شده ارقامی در ستونهای مختلف برای پرداخت مبالغی بکارمندان دولت در این بودجه امسال شما پیش بینی کردید ما هم کارمندان دولت را در صف مقدم خدمتگذاران مملکت می شناسیم باید باینها رسیدگی شود ولی تنها بار و غن موتور ریختن موتور درست کار نمیکند و کار تمام نمیشود باید موتور هم درست بچرخد اگر بموازاات این پرداخت که بجا بوده اگر ترتیبی اتخاذ میفرمودید که پرداخت در مقابل نتیجه بیشتر و ارزش بایهائی که اخیراً شروع کرده اید بنحوی شود که این اصلاح اداری را بالاخره بگردش دریاورد جای خوشوقتی خواهد بود (نخست وزیر - انشاء الله) اما انشاء الله حضرتعالی موقعی تحقق پیدا خواهد کرد که بدو مطلب توجه داشته باشید یکی سازمان و یکی تشکیل دهنده این سازمان که کارمند دولت است من اکثراً بخاطر میاورم که در ابتدای برنامه این دولت صحبت از این بود که از دوبازه کارها جلوگیری شود سازمانهای زائد را ادغام کنیم قسمتهای مورد نیاز را گسترش بدهیم ولی هیچ يك تحقق پیدا نکرد و برای نمونه موضوع گوشت است مثالی برای شما میاورم حفظ مراتع با وزارت منابع طبیعی است رشد علوفه با وزارت کشاورزی خود فرد تهیه کننده علوفه مرتبط با وزارت اصلاحات ارضی است کنترل کننده و توزیع کننده گوشت وزارت تولیدات کشاورزی است بعضی اوقات مکاتباتی که در این موارد بین این دستگاهها رد و بدل شد و طول زمان تصمیمی که باید گرفته شود هر کدام با يك سلیقه و مخالفتهای متقابل از رشد يك گوساله که گاو بشود گذشته و این يك قسمت از اصلاح اداری است برای حذف تشریفات اداری نبود سعی میکنم کوتاه کنم و باین سبب از آوردن ارقام خودداری میکنم (اشاره با آقای نخست وزیر که بایکی از آقایان وزیران صحبت میکردند) هر توضیحی میخواهید از من بپرسید بهتر از آنها میدانم (خنده نمایندگان) (مهندس عطائی - شما بودجه باین مفصلی را چقدر طول

کشید که مطالعه فرمودید در این مدت که بکمیسیون بودجه ایراد میگیرید در ۴۸ ساعت سطحی مطالعه کرده است) اما جناب آقای هويدا یکی از برنامه های مفید این است که باید ترتیبی بدهید که محصلین فارغ التحصیل و کارمندان جوان و باسواد با هرا امتیازی که شده بشهرستانها بروند خود اینها باعث خواهد شد نحوه کارشان موجب اصلاح يك سازمان کهنه بشود که شما میخواهید اصلاح کنید اما آخرش انقلاب اداری بر میگردد و بمؤسسه اداری که اسمش را تازه گویا چی گذاشتید سازمان اداری و استخدامی کشور آنچه که خود حضرتعالی هم در وزارت کشور اشاره فرمودید و راجع بقانون استخدام بود چون صبح اشاره کرده ام تکرار مطلب نمیکنم ولی بنا به آن مثال هر چه بکنند نمکش میزنند وای بروزی که بکنند نمک چاره ای بکنید برای این سازمان و اما بالاتر از این مسائل حقوق و مسکن و حتی بهداشت بالاتر از انقلاب اداری که همه اینها وقتی درست خواهد چرخید که اجتماع ما از لحاظ معنوی درست شده باشد که از جمله دستگاه دولت هم يك قسمت از دستگاه عمومی مملکت است فرمایشات شاهنشاه ما در کنفرانس یکشنبه چهارم بهمن ماه چنین است و اما وقتی اینکارها را نیز کردیم و انقلاب اداری را از لحاظ سازمان بشمر رساندیم يك چیز دیگر هنوز باقی است که باز وقت میخواهد و آن اخلاق عمومی است که مربوط به اخلاق مراجع کننده است و آن کسی است که پشت میز نشسته است و این دیگر چیزی است مربوط به تربیت جامعه خود حضرتعالی نخست وزیر بودید وزیر دارائی بودید از ۸ سال قبل هر بار که افتخار صحبت در بودجه برای بنده حاصل شد گفتم در مدارس تنهاتر کیبای شیمیائی و فورمولهای مثلثاتی برای ما آدم نمیسازد باید از لحاظ مبانی اخلاقی مملکت برنامه داشته باشد من از وزیر آموزش و پرورش تقاضا میکنم ضمن بیان مطلب بما بگویند در جمع کار مملکت برای این موضوع چه کرده اید حال هم یاد آوری میکنم کتابهایی که در مدارس تدریس میشود بعضیهاش را بخوانید جزو وظایف شماست و گردش کار مدارس را باید بعرضتان برسانم ببینید آیا در ظرف این هفت سال کمترین توجهی شد که لااقل مطالبی که باید در آنها باشد آنچنان تنظیم بشود که

از جهت اخلاقی هم اثری روی شاگرد بگذارد آیا هیچ چنین عملی شده؟ جناب آقای هويدا میدانم در پیش خود فکر میفرمائید من مطالب خیلی کلی و غیر ممکن را اینجا مطرح میکنم فراموش نفرمائید شما هم در يك مسندی نشسته اید که کلی ترین مسائل مملکت را باید قبول بکنید و توجه کنید یکی از قسمتهای دستگاه دولت شما که در خراب کردن اخلاق عمومی مؤثر است که در بی اعتقاد کردن سایر مأمورین بخدمت خودشان مؤثر است که در بی انضباطی در کارهای دولت مؤثر است سازمانهای بازرگانی و انتفاعی دولت هستند اینها چه دستگاههایی هستند اینها دستگاههایی هستند با قدرت دولت و با پول ملت بادست گشاده و در واقع بدون هیچ مسئولیت و کارمندان دیگر را بوضع خودشان جور میکنند ملت را نسبت بخرج خودشان بی اعتماد میکنند و شما را از يك ریخت و پاشها قاعدتاً باید ناراحت بکنند ولی در این بودجه شما هیچ اقدامی برای حل این مشکل ندیدم شما ملوله کشی گاز لازم دارید قبول داریم شرکت نفت لازم دارید قبول داریم ولی این مؤسساتی که خود شما میبینید سربار دولتند و خورنده پول ملت هستند تفریط کننده بودجه شما هستند چرا اینها را نگه میدارید آقای هويدا از ۸۰ دستگاه رقیبی که برای بخش خصوصی مالیات دهنده ساختند بعنوان اینکه خدمت اجتماعی بکنند میدانید چه شد ۱۷ دستگاه بخزانه دولت کمک میدهند ۸۰ دستگاه منهای آن ۱۷ تا ضرر میدهند و یا هر چه در میآوردند اگر بی ادبی نباشد آنچنان که ارث پدرشان است بنحوی در بین خودشان تقسیم میکنند یا گسترش میدهند بنده راجع به خیلی از این دستگاهها رقم دارم ولی با سپاسگزاری از اینکه در این مدت بعرايضم توجه کرده اید متقابلاً سعی میکنم هر چه ممکن است کوتاه تر کنم و اگر شما بخواهید توجه کنید همین کلیات خطوط اصلی کار را تعیین میکند و اما قسمت آخر در این بحث موضوع صنعت است صنعت یکی از بخشهای موفق مملکت ما در چند ساله اخیر بوده است جای بسیار خوشوقتی است ولی چند نکته اساسی در کار صنعت باید مورد توجه مسئولین امر قرار بگیرد صنعت تنها برای پولدار شدن سرمایه گذاران در این مملکت حمایت نمیشود صنعت برای این در مملکت حمایت میشود که ما جنس ارزان تر در اختیار مصرف

کشته بگذاریم و در این کار توفیق پیدا نکردیم که ما بتوانیم روزی با داشتن مواد اولیه در ایران صنایع خودمان را آنچنان گسترش بدهیم که يك منبع درآمد ارزی برای ما باشد اگر قیمت بنحوی که بتواند در بازار خارجی رقابت کند رعایت نشود این توفیق حاصل نشده که هیچ ما يك مقدار پول کارخانه داده ایم و وارد کرده ایم و بالاخره جناب آقای هويدا اگر نظر مرا نمی پسندید با متخصصین مشورت کنید ما لازم نداریم بگوئیم همه صنایع دنیا را در ایران داریم باید ببینیم در دنیا چه کرده اند آیا مملکت سوئد که یکی از بزرگترین ممالک صنعتی دنیا است همه صنایع را دارد یا فقط قسمتهای فولاد و سایر قسمت هائی را دارد که صرف میکند و میتواند از دیگران جلو بیفتد تکیه میکند خط مشی ما با داشتن نفت با فرمایشی که شاهنشاه میفرمایند که سه هزار نوع فرآورده نفتی در دنیا هست که بعضی از آنها قیمتش صد برابر مواد اولیه است آیا این نخواهد بود که يك مملکت نفتی توجه بخصوص بکند که صنایع مربوط به نفت را گسترش بدهد بنابراین آنچه مربوط به صنعت است من از شما تقاضا میکنم يك تجدید نظری در مورد کاستن حمایت زائد بر نیاز صنایع داخلی باید بشود چرا؟ برای اینکه این صنایع روزی سالم خواهند بود که بر اساس مدیریت و گردش صحیح بتوانند روی پای خود بایستند اگر فقط سود بازرگانی و گمرک شما و حمایت بکطرفه شما موجب این باشد که این جنس بفروش برود هرگاه موجباتی فراهم شد که این حمایت کم بشود صاحب صنعت و شرکت شده هم زحمات شما بهدر رفته وهم وقت مملکت تلف شده و بالاخره آنچه که هر سال حضرت تعالی جزو یکی از نکات مثبت بودجه خودتان به مجاس ارائه میدید تعداد شغل و زمینه کار و اشتغال برای نیروی فعاله است من بیش از ۸ سال و در این مورد نباید عرض کنم قریب ۱۵ سال است هر بار به وزیر آموزش و پرورش و وزیر کار یادآوری میکنم این محصلین ماکه میروند بخارج تحصیل میکنند این دانشکدهها و دانشگاههای ماکه گسترش پیدا میکند برچه اساس و ضابطه و نیاز رشته تحصیلی آنها. انتخاب میشود و حقیقت عرض کنم تا امروز هیچ کس جواب صحیح بمن نداد و عمل صحیحی نشد ما احتیاج داریم صنعت خودمان و آموزش و پرورش خودمان هر دو را با در نظر گرفتن وضع اشتغالی که برای نیروی فعاله این مملکت

در پیش است در نظر بگیریم اگر غیر از این باشد جنس گران تر میشود خارجی را از مملکت نمیتوانید بیرون کنید برای اینکه بوجودش احتیاج داریم وای بسا تحصیل کرده هائیکه رشته تحصیلی شان مورد نیاز نیست بیکار میمانند و سر بار جامعه می شوند بالاخره يك روزی همه این مطالب باید تحقق پیدا کند و هر روزی که ما شروع کنیم زود نیست بلکه چند وقتی وقت کم کرده ایم من اکنون عرایضم را خاتمه میدهم (احسن) امیدوارم دولت اقلیت را مخالف سرسخت و دشمن بی منطق خود نداند من می توانستم بعوض خرده گیری ها و انتقادات و بیانات صادقانه خودم از پشت این تریبون از بودجه شما تجلیل کنم آنرا شاهکاری بدانم (رضوی-شاهکار هم هست) و در تعریف از آن سخن سرائی نمایم و شما را خوشحال و سپاسگزار و مروهون خود سازم اما ما دوست شما هستیم دوست که عیب فاحش دوست را نگوید و در مورد خطا سکوت کند عیب دوست و به اشتباه او کمک کرده و آن را تشدید نموده ممکن است اکثریت که امروز آنچنان ابراز احساسات میکردند عاشق شما باشند عاشق عیب معشوق را نمی بیند (خنده نمایندگان) و از هر عیب او هزار حسن می تراشد اما می گویند عشق کور و دوستی بی ناست ماعیب و حسن هر دو را می بینیم (آفرین) محاسنتان را می ستائیم و معایتان را بشما می گوئیم (احسن) شما هم بیاید یکبار با انتقادات دوستانه و اعتقادات صادقانه ما گوش فرادید، ما مجاز نیستیم و حق نداریم هیچ اشتباهی را تأیید کنیم و امیدوارم شما باین حقیقت توجه داشته باشید کشور ما ایران باین خرد و روشن بینی شاهنشاه خویش قدم براه ترقی و عظمتی گذاشته است که در تاریخ سابقه ندارد (صحیح است) ولی در این دوران حساس تاریخ همه ما وظیفه داریم که صادق باشیم (احسن) صادق بشاهنشاه صادق بوطن و صادق بوظیفه خویش (احسن) تا از این آزمایش بزرگ سرافراز در آئیم.

محل نور تجلی است رأی آنور شاه

چو قرب او طلبی در صفای نیت کوش (آفرین) پیش از ما کسانی بر کرسیهای نمایندگی مجلس نشسته بودند بعد از ما هم کسانی باین خانه راه خواهند یافت فقط آن عده در پیشگاه شاهنشاه و تاریخ و ملت

و وجدان خویش سزافرازند که در تحت هیچ شرایطی وظایف خود را فراموش نکرده باشند (صحیح است) و از مواجهه با حقیقت نهراسند و بحکم همین وظیفه بود که امروز بنده این عرایض را کردم و امیدوارم مورد توجه قرار گیرد (احسن-احسن).

۳- تصویب صورت جلسه نهم اسفند ماه

رئیس - صورت جلسه روز یکشنبه گذشته بین خانمها و آقایان توزیع شده است نظر نیست؟ آقای دکتر مهذب.

دکتر مهذب - اصلاحاتی است که تقدیم می شود.

رئیس - اصلاح می شود نظر دیگری نیست؟ (اظهاری نشد). صورت جلسه تصویب می شود.

۴- ادامه بحث در کلیات گزارش کمیسیون

بودجه راجع بلائجه بودجه سال ۱۳۵۰

کل کشور

رئیس - آقای پزشکپور در کلیات بودجه کل کشور صحبت میفرمایند.

پزشکپور - همکاران گرامی، ریاست محترم مجلس شورای ملی، قبل از آغاز سخن تذکر این نکته را ضرور می شناسم که من بعنوان مخالف با بودجه تقدیمی دولت صحبت می کنم، شاید بیان این نکته ایجاد شگفتی کرده باشد (پور بابائی- برای کی؟) لاقول برای خود من (خنده نمایندگان) در مورد جنابعالی که جای حرف و سخن نبود اما سخن این است که من از صبح که در اینجا حضور داشته ام و همکار ارجمند و گرامی جناب رامید در کرسی مخالفت با کلماتی نغز و جملاتی دلنشین و استدلالی قوی پیرامون بودجه دولت صحبت کردند وقتی که پیچ رادیو را باز کردم و خبری را که رادیو پخش میکرد شنیدم اگر من در مجلس نمی بودم و سخنان آقای رامید را نشنیده بودم فکر میکردم ایشان بعنوان موافق در بودجه صحبت کرده اند بنابراین لاقول این اندک روزنه ای که هست و چنین مرسوم شده است که بهنگام بحث پیرامون بودجه تاحدی مطالب و مباحث مطروحه مورد توجه قرار گیرد شایسته این است و شأن بحث پیرامون بودجه این است که بخصوص دستگاههای تبلیغاتی دولت برای انعکاس مطالب و افعال حفظ این امانت داری را بنمایند که لاقول خلاصه

و چکیده ای از نظراتی که بیان میشود منعکس کنند برای اینکه هم مهربان ما بدانند که نسبت بودجه یعنی لایحه تقدیمی دولت آنهم بخصوص در مورد بودجه ای که عظیم ترین حجم را طی تاریخ مشروطیت ایران داشته است و دارد موافق و مخالف نظراتی بیان کردند، استدلالهای کردند و توضیحات و توجیهاتی را بیان نمودند، بنابراین این تذکر برای این بود که اگر احیاناً پیچ رادیو را باز کردم و خبرها را شنیدم دچار این اشتباه نشوم که نکند کسی دیگر بوده است که بعنوان موافق صحبت کرده است (مهندس عطائی - شما کدام رادیو را گوش کردید؟) مطمئناً رادیوئی را که شما میشنوید نبوده است چون من رادیو ایران را گوش میکنم (مهندس عطائی - قرار بود آقای دکتر صدر صحبت کنند نه شما!) مدافع ایشان شما باشید اما پیرامون بحث بودجه این چهارمین سالی است که نمایندگان گروه پارلمانی بان ایران است در خدمت همکاران گرامی بودجه تقدیمی دولت را مورد بحث و مذاقه قرار میدهیم و در موارد دیگر هم لواهی را که دولت تقدیم مجلس شورای ملی کرده است با دقت بررسی کرده و مورد اظهار نظر قرار داده ایم و چه بسا در مواردی با بعضی از این بزرگواران هم آهنگی داشته اند و چه بسا هم آهنگی نداشتند، اما من حدس میزنم در یک مورد بی گمان این اتفاق نظر هست که همچنانکه در نخستین جلسه ای که اینجا تشکیل شد و من در پیشگاه مجلس مقدس شورای ملی مطالبی را عرض کردم مبنی بر کارم در این ساحت مقدس برچه اساس و بر مبنای چه ضوابطی خواهد بود، از آن اساس و ضوابط برآستی و منصفانه اگر داوری کند انحرافی پیدا نکردیم، حتی این نکته را عرض کردم که ما بهیچوجه مسئله ایضای وظایف نمایندگی را در مجلس شورای ملی از این دیدگاه بررسی نمیکنیم که ما اصطلاحاً اقلیت هستیم و شما اکثریت زیرا کسیکه روی این صندلی مینشیند نه نماینده گروه خاصی است و نه نماینده جمع خاص و نه نماینده منطقه خاص، بحکم قانون اساسی و بحکم اصول نماینده همگی ملت ایران است (صحیح است) و از جانب همگی ملت ایران بررسی میکند النهایه بررسی از دیدگاه خودش، ولی سخن جمعی را نمیگوید سخن گروه خاصی را نمیگوید بلکه بر آن

صواب عقیدتی که دارد و بنابر آن سلیقه و عقیده‌ای که دارد مصالح ملی و مصالح اجتماعی را مورد شور و غور و بررسی و بحث قرار میدهد و من عرض کردم. همکاران گرامی بدانید ما هرگز بصورت اقلیت و اقلیت دوم رفتار نمیکنیم که الزاماً اینکه شما اکثریت هستید یا دولت. دولت اکثریت است پس هر لایحه‌ای را که آورده‌ام چنین بندها را که در برابر او بایستیم و صرفاً باین دلیل مخالفت کنیم. نه. باین دلیل که ملاحظه کردید لویجی بود که واقعاً دیدیم این لویج بنابه سنجشی که داشتیم منطبق با مصالح ملی است، صحیح است. درست است آن را تأیید کردیم و چه بسا در موارد دیگر ابرادانی را که ما مطرح میکردیم یا پیشنهادهایی که میدادیم بسیاری از دوستان اکثریت با ما هم آهنگی میداشتند و بدیهی است هر نماینده ملت گذشته از اصول کلی اخلاقی بحکم سوگندی که میخورد بهمان کیفیت می‌بایست رفتار کند لابد هر کس بر همین مدار و اساس کار کرده. ما هم بر اساس افکار و در سطح خودمان در طی این ۴ سالی که روبرو به تمام است و وظایف را در مجلس شورای ملی انجام دادیم سعی کردیم و همه قلبهای منصف و صادق گواه است و خداوندی که ناظر بر همه اعمال ما است گواه است که دقیقاً، شرافتمندانه. منصفانه بر اساس این اصول کار کردیم بنابراین در موارد دیگر هم بخصوص نسبت به مهم‌ترین مسئله‌ای که مطرح میشده است و آن لایحه بودجه دولت است بر همین اساس و با نگاه بر همین ضوابط رفتار کرده‌ایم. در این مورد هم جز این نیست نسبت به موردی جمله معترضه‌ای عرض کنم. من بشخصه بشدت معتقدم و این اعتقاد بمیزان زیادی در آئین مقدسی که ما از آن تبعیت میکنیم و بان سرسپرده هستیم ریشه دارد و آن این است که بر خلاف آنچه عده‌ای اندیشه میکنند و گاه میگویند که عمر کوتاه است و این عمر کوتاه ایجاب نمیکند که رنج‌هایی به بینیم و مشکلاتی را متحمل شویم در يك راه صدماتی را ببینیم ولی با فراز و نشیب‌هایی روبرو شویم و حال که عمر این چنین کوتاه است چرا سعی نکنیم که زندگی را آسان و با کامیابیهایی ظاهری بگذرانیم ولی ما برخلاف این اندیشه میکنیم در حالیکه عمر اگر بسیار طولانی بود شاید مبارزید که انسان‌گاه بعضی مسائل را ندیده بگیرد و بعضی اصول

عقیدتی خود را زیر پا بگذارد، ولی حال که عمر ما اینقدر کوتاه و نا پایدار است چه بهتر که با صداقت و با فضیلت و با درستی و با اعتقاد بیک مبانی شامخ فکری و با ایثار و قدانکاری در راه اجتماع و ملت و سرزمینی که در آن زندگی میکنیم بگذرد، با توجه به این نکته که شاید خارج از بحث بنظر برسد اما در واقع بحث پیرامون بودجه بکیفیتی است که حتی هر سخنگویی که پیرامون بودجه سخن میگوید بجای صحیح است که پایه‌ها و مبانی بررسی و استدلال خود را توجیه کند تا دولت و نمایندگان دولت دریابند که او چرا این چنین سخن میگوید و یا چه پایه‌هایی برای استدلال سخنش دارد این توضیح را عرض کردم خاصه اینکه این بودجه در مرحله مهمی تقدیم مجلس شورای ملی شده است مانده‌های عطف خاصی در تاریخ ملت خود داریم ولی یکی از نقطه‌های عطف تاریخی ما در این مرحله است پیرامون مسائل دیگر زیساد صحبت شد تنها نمی‌خواهم پیروزی در مورد نفت را بیان کنیم که يك پیروزی درخشانی بود و همه ملت ایران این پیروزی را تأیید کردند و همه نمایندگان مجلس شورای ملی و نمایندگان گروه‌های پارلمانی در پشت این میز این پیروزی بزرگ را تجلیل کردند و آمادگی خود را برای حرکت بسمت پیروزیهای وسیعتر ابراز کردند و سپس خود را به پیشگاه رهبر مملکت تقدیم کردند. اما نقطه عطفی که میخواهم عرض کنم در جای دیگر است، در موردی است که اگر عمیقاً احساس و ابراز شود، در خواهیم یافت که در واقع سخن بزرگ و فریاد پر خروش تاریخ ملت ما است آن نکته میدانید چیست؟ بدون مبالغه و مجامله عرض میکنم، آنجا که شاهنشاه ایران زمین آرمان بزرگی را مطرح فرمودند که فرمان تاریخ ایران و سر نوشت در مورد رسالتی است که نژاد ایرانی دارد و آن ایجاد تمدن بزرگ میباشد خیلی معنا در این مسئله است تمدن بزرگ در برابر چه وضعی؟ از یکطرف تمدن بزرگ در برابر زندگی خود ماکه وارث تمدنهای بزرگ بوده‌ایم تاریخ شاهنشاهی ما حامل دوره‌هایی از تمدنهای بزرگ است و باید مجدداً در این کانون در این سنگر-انسانیت در این جایگاه پر فروز آئین انسانی آن تمدن بزرگ با اتکاء به تکنولوژی عصر بدرخشد اما مهمتر این جا است، از طرف دیگر این تمدن بزرگ

به استنباط ما پان ایرانیست‌ها در برابر تمدن ماتمزده، نگران و متزلزل غرب به مفهوم کلی قرارداد که انسان‌ها را دچار دلهره و نگرانی نموده است مسئله این است، نقطه عطف اینجا است که باید ملت ما، سرزمین شاهنشاهی ما بار دیگر تمدن بزرگ را در این منطقه از جهان، در قلب آسیا بوجود آورد، برای اینکه با مشعل فروزان خود، با خورشید تابان خود دنیای غم زده را روشن کند من فکر می‌کنم همه کسانی که اندک آگاهی و وقوفی بسیر تاریخ این ملت بسیر تاریخ این شاهنشاهی برسالت‌هایی که ما در سده‌های گوناگون داشته‌ایم در برابر اجتماع بشری ایفاء کرده‌ایم توجه داشته باشند ریشه‌های ژرف و عمیق این اعلام تاریخ را حس میکنید و شاید سر نوشت و تقدیر چنین میخواست که بهر حال این اعلام در شرایطی بشود که ما به پیشناز و استقبال برگزارای جشنهای بنیانگذاری شاهنشاهی ایران میرویم بنیانگذاری آنچنان نظم اجتماعی و اداری که در ۲۵۰۰ سال پیش از این بیاری جامعه بشری قیام کرد و سنت‌های بردگی را درهم شکست و آئین‌ها را گرامی شمرد و آئین انسانی را حاکم کرد و پایه مستحکم برای زندگی پر فروز گذارد. نقطه عطف ما اینجا است و ما همگی، هر ایرانی وظیفه دارد که با توجه باین مفهوم و با توجه بدان نقطه عطف مسایل را بررسی کند، وظایف خود را دریابد و کوشش‌هایش را دنبال کند پس بخصوص از آنجا که در گزارش دولت در سخنان آقای نخست‌وزیر در مجلس شورای ملی اشاره باین معنی و مفهوم شده بود که در آستانه کوشش در این راه بودجه باین کیفیت تقدیم میشود بمیزان بسیار زیادی بحث و بررسی که ما نسبت باین بودجه داریم از قالب خشک ارقام خارج میشود و معطوف میشود این بحث و بررسی به جنبه‌های وسیع تر به جنبه‌های اجتماعی و عطف نظر مجلس محترم شورای ملی و دولت بوظایفی که دولت و ملت از جهات مختلف با توجه باین نقطه عطف برای ایفای وظایف خود و رسالت‌هایشان بعهده میگیرند در آغاز بحث پیرامون بودجه ناچاراً تذکر مطلبی هستم که همکار گرامی جناب آقای رامبد هم بیان فرمودند و آن تأخیر در تقدیم بوده است، آنهم بودجه‌ای باین کیفیت بودجه‌ای در شرایط آغاز این نقطه عطف و بطور کلی بودجه کل یکساله مملکت برآستی و

منصفانه من هر چه پیش خود تعمق کردم نتوانستم دلایل و جهات قانع کننده‌ای برای این همه تأخیر در تقدیم بودجه بمجلس پیدا کنم. البته اینجا وقتی آقای رامبد صحبت میکردند چندتن از همکاران اکثریت نکته‌ای را بیان داشتند، که مسئله نفت مطرح بود ولی هیچ اشکالی نداشت همانطور که آقای رامبد توضیح دادند بودجه با همان کیفیات و مقدرات بمجلس تقدیم میشد و بعد از آن پیروزی بزرگ بودجه‌ایکه حاکی از آن پیروزی بود بعنوان متمم بودجه تقدیم میشد، بخصوص اینکه واقعاً اگر قرار بود مبارزات ما بیش از این ادامه پیدا کند، اگر قرار بود کمپانیهای نفتی در برابر دعای بحق ما مقابله کنند و همانطور که رهبر ملت ما فرمودند مادر این مبارزه اگر ضرورت پیدا میکرد شیرهای منابع نفتی خود را ببندیم و مدتها این مبارزه ادامه پیدا میکرد پس ما میبایست همچنان در انتظار نتیجه نهائی باقی میماندیم؟ خاصه اینکه دولت دفتر بودجه دارد، دفتری که مجهز است، کارمندان متعددی هستند کارمندان بررسی‌های کردند، آمادگی دارند اما بهر حال آنوقت چگونه میتوان انتظار داشت ظرف يك هفته یعنی از سه شنبه گذشته تا این سه شنبه واقعاً آطور که ایجاب میکند نمایندگان مجلس شورای ملی و کمیسیون بودجه بنشینند از همه جهات بررسی کنند و البته واقعاً نمیشود بنمایندگان ایرادی گرفت، بهر حال امیدواریم، البته ما نمیدانیم، جناب رامبد تا حدی نظر دادند که شاید در بودجه بعدی اینجا سخن بگویند و بعد سخن خود را اصلاح کردند، ولی چون همه چیز بستگی به اراده خداوند دارد چنین پیش‌بینی ما نمی‌توانیم بکنیم، البته بستگی به خواست خداوند دارد (نخست‌وزیر- بفرمائید مشیت الهی) بلی مشیت الهی، در این مورد این عارفانه‌ترین و دلنشین‌ترین اصطلاح است، در مورد بودجه مثل اینکه در این چهار سال شاید قبلاً هم اینطور بود در این چهار سال که ما خدمت همکاران گرامی بودیم طی بحث‌ها و بررسی‌های متعددی که شد و خوشبختانه باز هم این سپاسگزاری را از کمیسیون بودجه مجلس شورای ملی می‌کنم با توجه به گزارش تفریح بودجه سال ۱۳۳۶ که به مجلس تقدیم کرد و معامول شد بهر حال همگی در این مسئله توافق و هم آهنگی

داریم که صرفاً بودجه يك چهار دیواری برای اعداد و ارقام نیست بلکه بودجه حیوانی برنامه‌ها و طرح‌ها و آرمانها و نظرات سیاسی و اقتصادی و اجتماعی است که مآلاً بایستی مورد نظر قرار گیرد. بهر حال دولت میگوید من برای حرکت بسمت این هدفها و بسمت این مقاصد این بودجه را به مجلس تقدیم می‌کنم. در همین جاست که خوشبختانه در مقدمه گزارش دولت که بیوست و از منضمات این بودجه است چنین نوشته شده است که بودجه دولت در برگیرنده این سیاست‌هاست که البته سیاست‌ها را ذکر کرده است و باید بنحوی تنظیم شود که علاوه بر تأمین نیازهای کنونی جامعه امکان تحولات بنیادی و تحکیم زیربنای اقتصادی و اجتماعی را بمنظور نیل سریعتر بر رشد اقتصادی در آینده فراهم سازد و میتوان گفت این پرنسبب. آقای عباس میرزائی که اینجانبینستند؟ (سعید وزیری - بنده بجایشان هستم) میتوان گفت این سنت یا انگیزه‌ها یا بهر حال پرنسبب است که دولت برای تنظیم این بودجه اعلام می‌کند (مهندس عطائی - پرنسبب انگیزه نیست) جنابعالی ممکن است بعد توضیح بدهید. در این مورد ما هماهنگ هستیم اما این را يك تعريف جامع و مانعی نمی‌شناسیم ما این را تنها انگیزه برای تنظیم بودجه نمی‌شناسیم در اینجا صرفاً اشاره شده است به سیاست و روشهایی که دولت برای نیل به رشد سریعتر اقتصادی در پیش دارد اگر بخاطر همکاران گرامی باشد موقعی که برنامه چهارم عمرانی کشور در اینجا مطرح شد ما يك بحث و گفتگوی مفصلي داشتیم و بحث و گفتگوی ما بر این اساس و بنا بود که برای برنامه عمرانی چهارم صرفاً عنوان يك هدف اقتصادی نمی‌توان قائل شد، وقتی بود که چنین اندیشه میشد که هر تحرکی، هر برنامه و کوششی اگر بخواهد مفید باشد باید الزاماً و فقط جنبه اقتصادی داشته باشد ولی این نظریه درستی نیست برعکس هیچ برنامه اقتصادی نیست که بتواند مفید باشد اگر خالصی از يك نوع هدف اجتماعی و حتی هدفهای مشخص سیاسی و فرهنگی باشد همین مناسبت وقتی برنامه چهارم مطرح شد اینجانبینهادانی را مطرح کردیم که می‌بایست برنامه عمرانی چهارم مملکت دارای هدفهای مشخصی باشد در نتیجه من حیث المجموع تمامی برنامه، فصول برنامه، اعتبارات برنامه معطوف به آن هدفها باشد یعنی ما دقیقاً باید بدانیم که کدامیخواهیم برویم، چه

طرحی و نظری که در جامعه ابراز میشود باید خصوصیت هدف خواهی و آرمان خواهی آن باشد، یعنی می‌بایست هدفها مشخص باشد و بعد در بودجه و گزارشهای پیوست بودجه مدافعین و توضیح دهندگان بودجه روشن و مشخص کنند که چگونه باین هدفها می‌توانند برسند. زیرا اگر جز این باشد و همانطور که عرض کردم هر گاه منابع عظیم تأمین اعتبار را که در اختیار بودجه کل کشور (به مفهوم بودجه کل و بودجه عمرانی) قرار میگیرد، که این منابع عظیم درآمد مربوط است بمنابع عظیم نهفته در خاک این سرزمین، مربوط است به پیروزی‌هایی که مادر اثر تلاش های سطح رهبری مملکت پیدا کرده‌ایم، اگر این حمایت های عظیم مالی را همانطور که در گزارش دولت هم منعکس است اینها را از خصوصیات موقفیت بودجه بشناسیم، که مطلقاً اینها از خصوصیات موقفیت بودجه نیست زیرا بودجه ایست که دفتر بودجه برای امسال تنظیم کرده و حتی بودجه ای است که هنوز يك گام از این بودجه اجرا نشده است، ما يك بررسی درستی نکرده‌ایم. ما از يك سمت همانطور که عرض کردم درآمدهائی از منابع عظیم نفتی مملکت را که در اثر کوشش‌ها و تلاشهای رهبر مملکت بچنگ آورده‌ایم در چهار چوب بودجه ۱۳۵۰ قرار داده‌ایم و این نمیتواند بعنوان مشخصه‌ای از موقفیت و پیروزی این بودجه قلمداد شود. اگر چنین توصیف و توجیه کنیم بناچار از همین حالا باید تریکی به تنظیم کنندگان بودجه سال آینده بگوئیم که آنها به این اعتبار بودجه موفق تری خواهند آورد، زیرا ۸۰ میلیون دلار افزایش کنونی در آمد نفت در سال آینده تبدیل خواهد شد به ۴۵۰ میلیون دلار، اما این نمی‌تواند جزو پیروزی و خصوصیت پیروزی بودن بودجه سال ۱۳۵۰ ذکر شود، بلکه منوط بر این است که نمایندگان مجلس و جتی اجرا کنندگان بودجه بررسی کنند که حال با این امکان استثنائی، با این موقفیت و درآمد فوق العاده که در تاریخ مشروطیت ماسبقه نداشته و در اختیار آنها گذارده میشود تا چه حد می‌توانند موفق شوند برای اینکه در واقع این امانت ملی را یعنی سرمایه ملی را در راه رسیدن به هدفهای ملی، در راه توسعه صنعتی و اقتصادی بمعنای واقعی آن و در راه اجرای برنامه‌های وسیع و حرکت بسوی هدفهای ملی مصروف کنند؟ پس مسئله اینست، که ما به بینیم بچه کیفیت در فصول بودجه

راههایی که بودجه نشان میدهد، طرقي که گزارشات پیوست بودجه در برابر مافرا میدهند این امکان فوق العاده و استثنائی و این درآمد فوق العاده و بی سابقه مصرف میشود؛ اینجا واقعاً از ته دل ناچار هستیم بعنوان يك ایرانی، بهر حال در آخرین بحث بودجه این دوره نظر و پیمای را یا بهر حال يك خواست باطنی و قلبی را بد و ملت و مجریان بودجه بیان کنیم، بخصوص بحزب اکثریت بادولت حزبی خود از هم جدا نیستند، برآستی موقفیت استثنائی است. این نکته را تنها بعنوان سخن بزرگشکوپر، تنها بعنوان سخن يك نماینده مجلس، نه بعنوان سخن يك حزب برای شماعرض نمی‌کنم، این بعنوان سخن يك ایرانی است. یعنی این حتی سخن همان نماینده‌ای است که در صف حزب ایران نوین هست، این سخن قلب و دل آن ایرانی است که در صف حزب مردم هست و این سخن دل آن ایرانی است که در هیچ يك از این صفوف نیست و آن اینست که این يك موقفیت استثنائی است، بدانسان که در تاریخ مشروطیت، سابقه نداشته است اینهمه امکانات در اختیار يك حزب قرار داشته باشد (دکتر رهنوردی - لیاقتش را دارد) این را اجازه بدهید تاریخ قضایوت کند چه نقیلاً و چه اثباتاً، یعنی هیچ يك از ما نباید پیش‌داوری کنیم. پیش‌داوریهای ما هم آقای دکتر رهنوردی اثری ندارد، این پیش‌داوریها و دمیکذرد، آنچه مهم و اساسی است باورد داشتن تاریخ است. هر يك از ما و هر کس بطور قطع اگر خدمتی بکند تاریخ فراموش نمی‌کند و اگر نکند، پیش‌داوری ما اثری ندارد. علی‌ایحال این امکانات فوق العاده و استثنائی هست (دکتر بهبهانی - این ملتها هستند که تاریخ رامیسازند آقای پزشکچور) باه، مسلماً ملتها تاریخ را میسازند، اما بهر حال آن چیزهایی هم که بنام نوشته‌های تاریخ باقی میماند از آن حوادث زودگذر نیست. بهر حال این يك موقفیت استثنائی است بايك درآمد فوق العاده و استثنائی، در گزارش دولت جالب نوشته شده است که این درآمد های مامتعلق به منابع نفتی است و این منابع نفتی ما که با بهره‌گیری کاهش پیدا میکنند متعلق به تسلاهای آینده است. پس شما که این امکانات و این درآمد استثنائی که نه تنها مال ماست بلکه متعلق به همه نسلهای آینده هم هست بدستان سپرده شده است مسئولیت بزرگتری دارید، بنابراین، اصل دیگری که با توجه به این توضیحاتی که عرض کردم پایه یا مبنائی برای بحث و بررسی، پیرامون بودجه تقدیمی هست

نکاتی است که در نقطه‌های نخست وزیر در مجلس شورای ملی بعنوان هدفهای بودجه مطرح شد و البته از این نظر واقعاً شایان توجه هست. ایشان بیان داشتند و توضیح دادند که ما یعنی دولت در سال آینده بر اساس این بودجه چه هدفهایی را دنبال میکنیم و میخواهیم که به چه هدفهای اجتماعی و سیاسی برسیم در نتیجه منتهی در واقع بحث ماهوی را پیرامون لایحه بودجه و گزارشهای منضم به آن که در واقع باین مطالبی که عرض کردم توافق فکری و نظری که همه با هم داریم در این مورد. البته در موارد دیگر من هم با شما توافق ندارم در این مورد هم اگر توافق ندارید البته بحث دیگری است (مهندس عطائی - ما در هیچ مورد با شما همفکری نداریم) بر این اساس بحث خواهم کرد اول از نظر برداشت از این سرمایه ملی و در واقع سرمایه‌گذاری که از سرمایه ملی در بودجه شده است و دوم از نظر هدفها و آرمناهایی که برای بودجه مطرح بود و گزارش دولت معطوف به آنهاست. با آنکه مانند پیشه میکنیم که بودجه باید به آرمناها و هدفهای دیگری هم معطوف باشد باین هم کاران گرامی بر اساس این دو ضابطه بحث را ادامه میدهم و بررسی و بحث ما بر اساس این دو ضابطه قرار گرفته است: اول از نظر برداشت سرمایه ملی همانطور که عرض کردم آنچه را که از طریق درآمد نفت در چهارچوب بودجه بطور کلی، چه بودجه عادی و چه بودجه عمرانی ریخته میشود در واقع برداشتی است که از سرمایه ملی میشود. فرق نمیکند. درست مثل کسی است که يك مقدار معینی سرمایه دارد برای تنظیم امور اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و امور دیگر خود. از این سرمایه برداشت میکند، خاصه اینکه این هرگز صرفاً نظر ما نیست. ما بطور کامل بر این اعتقاد هستیم ولی خود دولت هم بر این اعتقاد است. در صفحه ۲۹ گزارش دولت اینطور تصریح میشود که سهم درآمد نفت از کل دریا فتهای دولت افزایش یافت و قسمت اعظم منابع مالی دولت کمایکان از محل این درآمد تأمین گردید. در قسمت دیگر مجدداً تأیید میشود که درآمد نفت با کاهش ثروت‌های زیرزمینی کشور که نسلهای آینده نیز در آن سهم هستند مترادف است.

این کاملاً نظری صحیح، درست، قاطع و منجز است. با آنکه بر همین نظر که در گزارش دولت منعکس است ملت ما دارای يك سرمایه ملی هست. البته سرمایه‌های ملی دیگر هم وجود دارد، فرق نمیکند. هرگاه بحث معادن و منابع دیگر هم بشود مشمول همین اصل است این سرمایه محدودی است. هر چه ما از این سرمایه استفاده کنیم این سرمایه کاهش پیدا میکند و این سرمایه همانطور که عرض کردم ما یعنی نسل حاضر نیست سرمایه‌ای است که متعلق به تمام نسلهائی است که ممکن است از حال تازمانهای ناشناخته آینده تاریخ در این سرزمین زندگی کنند. پس باید با دقت و بنحوی مجاز در استفاده از این سرمایه باشیم که این سرمایه گذاری از سرمایه ملی بتواند موجب ایجاد واحدها و منابع تولیدی لااقل متناسب با همان سرمایه‌ها باشد که ما از آن برداشت کرده‌ایم. بنابراین اگر درست بررسی کنیم این برداشت را نمیتوانیم بعنوان درآمد بودجه بشناسیم بلکه برداشتی است از سرمایه ملی. یعنی اینطور میتوانم عرض کنم که این برداشت امانتی است که ببودجه و یا به اجرا کنندگان بودجه داده شده است. يك نوع قرضه‌ای است که دولت اجرا کنندگان بودجه از سرمایه ملی کرده‌اند. باید این برداشت و این قرضه را در طریقی و بنحوی بکار ببرند و از آن استفاده کنند که بتوانند نه تنها جبران برداشت را بنمایند بلکه بتوانند منافع بیشتری برای ملت تحصیل کنند و تولید بیشتری داشته باشند. بخصوص بتوانند برای نسل‌های آینده حافظ منافع آنها باشند. اما حال ببینیم چگونه است؟ باتوجه به اقلام بودجه و گزارشهای منضم و پیوست آن اولاً هنوز ۲۰ درصد از درآمد نفت برای هزینه‌های بودجه عادی برداشت میشود (رضوی - این قسمت سهم نسل حاضر است) در حالیکه اولاً این میزان ۲۰٪ در موقتی بود که درآمد نفت در این سطح بود و خیلی کمتر از این بود (دکتر حکیم شوشتری - ۵۰ - ۵۰ بود) يك وقتی هم تقریباً ۶۰٪ اما حال در آمد ما افزایش بسیار پیدا کرده گذشته از این بهر حال ما در شرایط بازتری از توسعه صنعتی و اقتصادی قرار گرفته‌ایم نکته این است که ما از سالهای گذشته مقدار زیادی از سرمایه ملی برداشت

کردیم و آن را بدست مجریان سپردیم بدین منظور که با اتکاء بر این منابع برنامه‌ها طرح‌هایی اجرا بشود، واحد‌های تولیدی جدید ایجاد بشود که مابقی هزینه‌های بودجه عادی را از طریق آن تولیدات و درآمدهای عادی و عمومی تأمین کنیم. منظور این نیست که بطور کامل و برای همیشه برنامه برداشت از سرمایه را دنبال کنیم، سال آینده درآمد ما چندین برابر خواهد شد نسبت به میزان درآمد اضافی امسال، در این مورد آیا باز باید ۲۰٪ در آمد نفت را بدهیم برای هزینه‌های عادی؟ (دکتر حکیم شوشتری - سال دیگر ۱۵٪ می‌شود) در این بودجه ستونی هست بنام اعتبارات طرح‌های مستمر عمرانی که در واقع عبارتست از کمک برنامه، اعتبار برنامه‌هایی به این طرح‌ها که بدست دستگاههای اجرایی سپرده شده است جمع مبالغی که نشان میدهد بابت این طرح‌های مستمر عمرانی ۱۵/۲ میلیارد ریال هست یعنی تقریباً در حدود ۱۰٪ از درآمد نفت در حالیکه منظور و مراد از اختصاص دادن ۸۰٪ درآمد نفت برای امور تولیدی و طرح‌های تولیدی این نمیتواند باشد که بفرض يك طرح و واحد تولیدی اجرا و ایجاد بشود و آن واحد تولیدی نيك دستگاه اجرایی منتقل بشود و بعد برای سالهای متمادی و پینایی از طریق درآمد نفت امور و هزینه‌های آن واحدها در گرد این روش تأمین آن نظر را نخواهد کرد. مسلماً وقتی از این سرمایه ملی، از سرمایه‌ای که متعلق به نسل‌های آینده است برداشت می‌کنیم و به طرح‌های عمرانی میدهم باید برنامه‌ها و اقدامات به کیفیتی باشد که آن واحد تولیدی ایجاد بشود، بسیار خوب از طریق درآمد نفت هم ایجاد بشود، ولی این واحد تولیدی باید بتواند لااقل خودش را اداره کند. این واحد تولیدی برای ادامه حیات و کار نباید هم چنان برای سالهای نامعلوم از طریق درآمد نفت تغذیه کند و این مسلماً یکی از مسائل بسیار مهم است، در واقع میخواهم عرض کنم که نباید بودجه برنامه‌ای و اقدامات دولت معطوف به این هدف باشد. آن نکته‌ای که عرض کردم همین است که استفاده و برداشت از این سرمایه ملی نباید مصروف به برنامه‌های مستمر عادی نشود بلکه با ایجاد واحدهای

عمرانی کار استفاده از سرمایه ملی باید تمام بشود. سپس واحد تولیدی باید بتواند روی پای خود بایستد و کارهای خود را ادامه دهد. این مسأله جای بحث بسیار زیادی پیدا میکند که شمه‌ای از آنرا بعد عرض خواهم کرد (رضوی - غلط است) از نظر جنابعالی ممکن است غلط باشد، تولید جزئی است از کارهای عمرانی من خلاف این نگفتم. اما برداشت از سرمایه ملی برای ایجاد آن واحد تولیدی، اگر شما بخواهید يك واحد تولیدی ایجاد کنید که از حالا تا سالهای نامعلوم در رگ‌هایش همچنان خون درآمد نفت بگردد چنین واحد تولیدی سبب نخواهد شد امانتی که بدست مجریان سپرده شده یعنی سرمایه ملی، سرمایه نسل‌های آینده برآستی بتواند به آن حذب آینده و تولید کننده باشد، اقتصادی باشد که بتواند برداشت از سرمایه ملی را آنهم سرمایه‌ای که کاهش پذیر است جبران کند و ایجاد درآمدهای جدیدی برای ما و نسل‌های آینده بنماید، بنابراین این سرمایه‌گذاری ملی یا برداشت از سرمایه ملی در مورد هر گونه طرح باید دقیق و حساب شده و مفید باشد بنحوی که ایجاد واحد تولیدی و اقتصادی بنماید با درآمدهای مستمر نه با هزینه‌های مستمر. مأموریت ما بعد سراغ داریم از اینکه این اصل رعایت نشده است گذشته از طرح‌های مستمر عمرانی که عرض کردم در واقع برداشتی است از درآمد ملی و در راه صرف هزینه‌ها حتی در مواردی هم که این نوع برداشت‌ها برای سرمایه‌گذاری در يك واحد تولیدی عظیم شده است این محاسبه و این دقت رعایت نشده است. یکی از مهمترین اینها که بعنوان نمونه عرض میکنم و همه همکاران گرامی بر آن آگاهی دارند، و بهر حال این که عرض کردم مسئولتهای بزرگ و تاریخی بعهد کسانی گذارده شده است مسئله عظیمترین سرمایه گذاری است در ایجاد واحدها و احداث سد‌ها من در اینجا سخنان روشنگر و بیداری بخش شاهنشاه را برابر خود دارم برای اینکه آقای رضوی که اعتراض داشتند و فرمودند جز این است و دیگر همکاران در مورد این مهمترین مسئله تردیدی پیدا نکنند و بهر حال ملاحظه بفرمائید که چگونه در مورد برداشت قسمت عظیمی از این سرمایه ملی ما لااقل رعایت محاسبه لازم نشده است و این يك محاسبه

و اشتباه کوچکی نیست، آقای مهندس عظامی این بحث مربوط به جنابعالی است (مهندس عظامی - من هم مهندس و شغلم مهندس است اسم شعار امیدانم ولی شغلان برایم نامعلوم است) خوب این دیگر از حلدت ذهن جنابعالی است! برای اینکه مشخص و روشن باشد این هامسائلی نیست که بتوانیم از برابری آن بگذریم. برای همکاران گرامی میخوانم گرچه همگی خوانده‌اید ولی هنگامی که بحث بودجه مطرح است، هنگامیکه بحث ما مربوط است باینکه بهر حال بجه کیفیت و بنابر چه اصول و خصوصیات میبایست ازین سرمایه کاهش پذیر ملی بهره‌گرفت و استفاده کرد و بکار بست این راقرائت میکنم شاهنشاه میفرمایند: «ساختمان سدی که شما امروز نقشه‌اش را میکشید و شاید کشیدن نقشه سد باندازه ساختمان خودسد طول بکشد باید توأم باشد با تهیه نقشه شبکه آبیاری و همان موقع که شما یک سدی را شروع میکنید شبکه آبیاریش را هم شروع کنید و در همان زمان هم که آبریز این سد را از لحاظ فرسایش زمین تأمین کنید بوته است. درخت است پاشیدن ملج است هر سیستم جدیدی که امروز برای جلوگیری از فرسایش زمین در تمام آبریز بزرگ سد لازم است باید همقدم با پیشرفت سد شروع کرد» والا چه می‌شود؟ البته این سؤال را نه آنوقت مهندس مشاور از خودش کرده مجربان طرح کردند این سؤال را نه آنهایی کردند که میلیونها تومان پول این مردم و از درآمد این مملکت و از سرمایه این مملکت بدست آنها سپرده شده است اما این پاسخ را شاهنشاه فرمودند که چه می‌شود «ماسدی ساختیم باسم خود من بر رودخانه‌دز که فکر میکنم بیش از ۸۷ سال از عمر آن می‌گذرد امروز ۳۰۰ میلیون تن گل ولای بوسیله باران و شسته شدن زمین بوسیله سیل باران در این سد جمع شده اگر بهخین مقیاس این وضع بخواهد ادامه پیدا کند ۲۰-۳۰ سال دیگر این سد پرمی شود چه سدی؟ سدی که روز اول ۳ میلیارد و ۳۰۰ میلیون متر مکعب ذخیره آبش بود شاید هفتمین سد دنیا است شاید یکی از اکونومیک‌ترین سد های دنیا است، برای اینکه بایک جمع خیلی خیلی محدود بتون ریزی بار تفاع ۲۰۳ متر سه میلیارد و سیصد میلیون متر مکعب آب میتوانستند. ذخیره کنند ۵۲۰ هزار کیلووات برق تولید کنند ۱۴۰ هزار

متر زمین در زیر آن آبیاری خواهد شد (دکتر حکیم شوشتری - چند هکتار؟) در حدود ۱۴۰ هزار هکتار زمین در زیر آن آبیاری می‌شود چه زمینی زمینی در خوزستان که هر محصولی که شما آنجا بکارید رکورد دنیا است نیشکر بکارید مطابق گزارشی که به من می‌دهند شاید ۱۲۵ تن نیشکر در هکتار محصولتان باشد که اقلاً ۱۰٪ شهد و شیرینی دارد، بهمین ترتیب مطالبی راجع به محصولات آن استان میفرمایند بعد اینطور میفرمایند در این سد چه بود ماجلو فرسایش زمین را نگر فتم «باید اینجا گفت آفرین بر نظر پاک خطاپوشش باد که چنین تقصیری، چنین تسامحی و چنین سهل انگاری را نسبت به قسمت مهم از درآمد ملی اینطور بامهر شهریاری بیان میکند «ما از روز اول شبکه آبیاری این سد را بنا ساختمان سد توأم نکردیم آن ۸ سال از اختتام این سد میگردد و هنوز شاید نصف اراضی این سد هنوز آبیاری نمی‌شود افسوس دارد افسوس و دریغ دارد، در شرایطی که مملکت از امنیت بی مانندی برخوردار است، این همان موقعیتی است که عرض کردم. در شرایطی که بی مانندترین درآمدهای تاریخی را از دل این زمین بیرون میکشیم اینطور رفتار می‌شود نه تنها در این مورد. میفرمایند «... سفیدرود همینطور و سایر سدهای مابه نسبت بزرگی و وسعتشان همیطور باین درد مبتلا هستند برای اینکه شبکه های آبیاری همزمان با ساختمان سد شروع نشدند آقای مهندس روحانی تشریف ندارند (نمایندگان - معاونشان هستند) بلم معاونشان هستند من ندیدم ولی غم بسیار و اندوه بسیار جانگداز، باز هم بنام يك ایرانی، شنیدم که آقای مهندس روحانی مصاحبه ای نمودند در تلویزیون که این هزینه‌ها که می‌شود برای اینستکه ما غرور ملی ایجاد کنیم! ولی خیر چنین نیست، برای هر سازمان اقتصادی، برای هر طرح و برنامه عمرانی بانکاه همین عقیده‌ای که در گزارش دولت هست و درست هم هست هر دینار که بدست هر کس سپرده میشود بان خاطر است که آنرا در راه تولید صحیح، حساب شده و منطقی و مفید بکاربرد (صحیح است) غرور ملی برنامه‌های دیگری است، بدیهی است برنامه‌های عمرانی، اجرای برنامه‌های وسیع صنعتی بماغزور و افتتاح می‌بخشد بدیهی است این‌ها همه از آرمانهای ملی ما است ولی

آقایان مسئولین من فکر نمیکنم کسی محق بشود بانکاه اینکه این‌ها آرمانها و غرور ملی ما است محاسبات اقتصادی و پیش بینی های ضروری و در نتیجه مسئولیت های خود را فراموش کند والا تمام این برنامه‌های بزرگ اینها همه آمالهای ملت ایران است، ذوب آهن، پتروشیمی سدها، کارخانه‌های عظیم، صنایع ماشین سازی، نباشد آنکسی که بگوید من ایرانی هستم و چنین برنامه‌هایی را آرمانهای زندگی خود حس نکند (آفرین) (مهندس عظامی - این از فردوسی است؟) چنین سخنی از قلبی است که چونان قلب فردوسی می‌تپد. جنابعالی نه فردوسی را میشناسید آقانه افکار او را و نه اندیشه‌های ملت را. شمائی که گفتید از فردوسی است، بلم اتفاقاً از فردوسی است. فردوسی تنها یک شاعر نبود، سخن فردوسی سخن این ملت بود سخن این آئین بود، سخن خونی بود که در رگ هر ایرانی دور میزند و سخن همه ما است نکته دقیقی گفتید پرسش خوبی کردید (مهندس عظامی - این مطلب را که آقای رامبد صبح گفتند) مطالب درست را اگر چندبار بشنوید ایراد ندارد. بنابراین نکته‌ای را که عرض کردم بر اینکه ما نمایندگان مجلس وظیفه داریم وجداناً بر این ملت، برابر شاهنشاه و برابر مداومت این شاهنشاهی و میراثهای ملی، که بر این اساس و اندیشه بررسی کنیم، خوب، این پرسش ما است، آقای مهندس ظهیری تشریف بیاورید پاسخ بدهید، در برابر برداشتی که برای ایجاد این سدها از سرمایه ملی شده است بجه میزان کارائی موفق و اقتصادی و تأمین کننده منافع نسلهای آینده برای ملت ایران به از مغان آوردید؟ (اخلاقی ده هزار نفر در شهر حوزه انتخابی من بطور مستمر کار دارند) پاسخ شما سخنان و مطالبی است که شاهنشاه بیان فرمودند، فکر میکنم هدف ایجاد سدی مثل سد محمدرضا شاه مطلقاً در این نبوده است که ۱۰ هزار نفر مشغول کار بشوند اگر اینطور بود يك جزء از برداشت آن سرمایه میتوانست برای سالهای متمداً زندگی آن ۱۰ هزار نفر تأمین کند. و حتی آن قسمت را میخواندم که شاهنشاه فرمودند من تعجب میکنم اگر کسی بگوید که در ایران، در کشوری که اینطور منابع گاز و نفت بحد و فور هست و باین کثرت هست ما سد را ایجاد میکنیم از نظر تولید برق. من فکر میکنم همه همکاران گرامی بطور قطع این سخنان شاهنشاه را مطالعه کرده‌اند چون بخصوص در گزارش دولت یا سخنان آقای نخست وزیر یکی از

خصوصیاتی که برای وجود بدهان اشاره شده بود فرمایشات شاهنشاه در کاخ سازمان برنامه برای پی‌ریزی برنامه پنجم بود. آقای مهندس اخلاقی اگر میخواهد این مسئله را بفرمائید (اخلاقی - من مهندس شده‌ام؟) (خنده نمایندگان) حالا بگذارید عنوانی هم مابدهیم. اگر قرار شود در باره این مسائل اندیشه نکنیم پس چطور ممکن خواهد بود با توجه به هدف‌هایی که طی سخنان شاهنشاه بیان شده است برنامه‌های آتی را بطور منظم و صحیح پیاده کنیم؟ نمونه عرض میکنم (مسعودی - شما نماینده خوزستان هستید آقای پزشکپور و آنوقت با برنامه عمران آنجا مخالفت می‌کنید؟) خواهش میکنم جناب مسعودی اینطور نفرمائید! البته همانطور که بیان کردم بنظر من هیچ نماینده‌ای فقط نماینده يك محل نیست، نماینده مجلس نماینده تمام ملت است نماینده مجلس محق نیست تنها بخاطر منافع ظاهری یا منافع صوری يك منطقه فکر کند نماینده مجلس باید قبل از هر چیز برابر مصلحت تمام مملکت فکر کند و راجع به تمام ملت اندیشه کند و آن سدهم سدی نبوده است که بان مفهوم که فکر میکند فقط برای خوزستان ساخته بشود (کاظم مسعودی - برقرش به تهران می‌آید) علی‌احال اگر قرار بود برنامه‌ها بان کیفیت پیاده بشود برنامه‌های ویژه خوزستان هم پیاده و اجرا میشد، گذشته از این آقای مسعودی این سد میلیارست ۱۴۰ هزار هکتار زمین‌های خوزستان را مشروب کند (اخلاقی - مشروب میکند) در آینده؟ هنوز که آینده نشده است و باین کیفیت هم که حالا سد پر شده است

کاظم مسعودی - او امر شاهنشاه آری ما اجرا

میشود.

دکتر الموتی - جنابعالی میدانید که ۶۰ هزار هکتار زیر کشت رفته و برق تولید شده است؟ بنده آمار خدمتان میدهم.

پزشکپور - آنچه رامن آگاهی دارم و بنظر من هیچ سخنی نمیتواند در برابر این سخن روشنگر رهبر مملکت که گذشته از اینکه در جایگاه رهبری این مطلب را فرمودند متکی بر دلایل قاطع اقتصادی است این مسئله هست.

دکتر عاملی تهرانی - مسئول ۸ سال توقف کیست؟ پس این توقف برنامه‌ها چیست؟ انشاء الله انجام میشود مسئول کیست؟

کازم مسعودی - مسئولش بان ایرانیست های سابقند.

پزشکپور - بان ایرانیست سابق یک کسی رامی شناسیم که دوست شماست حالا آقای مسعودی اجازه بفرمائید بان ایرانیست نهضت و جنبشی است که بان وطن و این سرزمین عجین شده است شما و اگر کسی مثل شما فکر میکند بداند که بان ایرانیست نهضت روز نیست، نهضت جاودانی ملت ما است اتفاقاً مسأله اساسی این هست، جنبه عالی گاه مثل اینکه میخواهید کوشش کنید که ما را از بحثی که اینجا داریم، از بحث اصلی خارج کنید. البته ایرادی ندارد ما به تمام آنچه را که شما و سایر دوستانتان بفرمایند در هر مورد که باشد با روی گشاده پاسخ میدهم بابت بحث می کنیم. اما این جامسأله اساسی و علمی مطرح است، در برابر بودجه ای قرارداد داریم که بهر حال مقادیر متناسبی از منابع ملی ما را برداشت می کند چون من در هر حال این را درآمد بودجه فکر نمی کنم و بلکه این برداشت از سرمایه ملی است و حالا میخواهید در ستون و کانهای بودجه این ها را خرج کنید از طرف دیگر روبرو هستیم بایک سوابقی که این نوع درآمد را به کیفیتی خرج کردند که لااقل این نوع اشکالات در آن هست، یکاش آن کسانی که قبل از این بودند یا کسانی که مسئول نحوه ای احداث سد سفیدرود و سدهای دیگر می باشد آخر یکی از این ها معرفی میشد که چه کسی مسئول می باشد من تعجب می کنم که؟ کی؟ من نبودم! و این دور و تسلسل تا کی؟ یک وقت شنیدیم که اگر در کوه صدا بزیند صدا سمت خودتان بر میگردد حالا وضع دیگری است سه سال تمام زیر این سقف مافریاد کشیدیم که آقا مقررات این سازمان اتوراداری و استخدامی کشور برخلاف اصول است آقای مسعودی همین جوابها را روی همین صندلیها بما دادید و بعد انعکاس این فریاد او این صدا را از کی شنیدیم؟ از مقام مسئول مملکت (مسعودی - دیگر دادنزد درست میشود) تا کی؟ سخن درست و حسابی که بیان میشود همین برنامه ها هست. بله دیدید، گذشت حوادث نشان داده که این سخنها درست بود، چرا انصاف نباید باشد؟ واقعاً چرا در این خلاء روانی نباید سخن بشنویم؟ در آن خلاء روانی، نمیخواهم بگویم و وجدانی، چرا در آن خلاء روانی نباید اندیشه

کند؟ وقتی مسأله ای مطرح میشود، دو چیز است در آن مورد یا سخن مادرست است یا سخن شما، اینقدر هم که مدام میگوئید که ما عاشق اندیشه های خود نیستیم، این هم درست نیست، یک مملکتی را، سرنوشت یک مملکتی را، امور مهم مملکتی را همینطور نمیشود معین کرد که مدام کارهایی را بکنید و بعد خراب کنید و بعد بگویی (مسعودی - روز اول که گفتند آزمایشی است پرونده سازی چرا می کنید؟) (دکتر فریور - آخر بگوئید چند سال میخواهید آزمایش کنید؟) بهر حال آقای مسعودی عرض کردم که ما داریم بحث و بررسی میکنیم و بگذارید مسائل را دنبال کنیم ما یک مسأله را اینجا بیان میکنیم و قبلاً هم که آمدیم گفتیم که اینها را بعنوان یک ایرانی بیان میکنیم اما در این مورد! خوب، چه شد؟ بله، سؤال مهمی است آقای عطائی (مهندس عطائی - بفرمائید مهندس عطائی) من قائل بودم که جنابعالی مهندس هستید ولی بعد دیدم علاقه ندارید. چه شد؟ آن قبیل مسائل، این قبیل اقدامات، این قبیل برنامه ها با نجانجامید که ما بریزو دیدیم قرارداد آوردند این قرارداد مربوط به شرکت شل پترولیوم و یک شرکت دیگری بود، دو قرارداد بود (مهندس ظهیری و میچل کانتس) یادو گزارش بود آقای مهندس ظهیری یکی هم مربوط به وزارت جنگ بود (مهندس ظهیری - شرکت شاور) که خوب این بیاید در اراضی زیر سد سرمایه گذاری کند و من نمیدانم چه خاطرات خوشی از این شرکت شل پترولیوم داریم؟ ما که این همه درآمد داریم، این بحث باز دنبال شد و مادر مورد همین لایحه کشت و صنعت که در همین مجالس مطرح بود سال گذشته یادو سال گذشته بطور مبسوط نظرانی داشتیم خدمت آقایان بیان کردیم و گفتیم ما که آنقدر درآمد داریم ما که چنین منابعی داریم ما که چنین سرمایه هایی را داریم برای اینکه ایجاد واحد کشت و صنعت بکنید چه ایراد داشت مثلاً این واحد را یک وزارتخانه ایجاد کند؟ اینهمه مؤسسات انتفاعی وابسته بدولت که غالباً زیان هم می کنند و قسمت زیادی از درآمد ملی به شکم آنها ریخته میشود هستند، گزارش هست، جدولی در بودجه هست نشان میدهد که اینها هم اگر گلی بسرخودشان

زدند اما گلی هم بسرخودها و وظایف و کارهایی که بهمهده داشتند نزدند، چه ایراد داشت که یک مقدار از این درآمد مصروف میشد برای ایجاد یک چنین شرکتهایی بادت سازمانهای دولتی با ایجاد یک چنین شرکتی از قبیل همان شرکتها با کمک شرکتهای خصوصی و ما از این طریق بهر حال در اراضی که ثروت ملی را در آنجا ریختیم برای اینکه ایجاد سد بکنیم در واقع خون ایرانی را بر روی آن زمین ها بحرکت بیاوریم، بدهی است امروز در شرایطی هستیم در موقعی هستیم بیداری ملی و رشد ملی ما که آنگاه عنصر رهبری کننده در وضعی است که این نوع نگرانیها شاید جایز نباشد ولی با این وجود ما در حالیکه میتوانیم چنین برنامه هایی را با امکانات خود پیاده کنیم جایز نیست که از طریق دیگر حرکت کنیم، در مورد این سدها عرض می کردم، گزارش دولت در مورد وضع اقتصادی کشور در سالهای ۴۷ تا ۴۹ و برنامه های دولت در سال ۱۳۵۰ در صفحه ۶۸ این گزارش در مورد برنامه های ساختمانی که یاد درست است در مورد کانالها و سدها فرازی هست که این فراز کمی مرا نگران کرد که میداد باز باین مسأله مهم توجه نشده باشد هر چند جملات و مستنبط از جملات نشان میدهد مثل اینکه توجه دقیق نشده اما امیدوارم که جز این باشد و توضیح داده بشود که خیر مستنبط این نمیتواند باشد بلکه این مسائل در نظر گرفته می شود، باین کیفیت در سال ۱۳۵۰ طرحهایی در دست اجراء برای ساختمان سدهای مختلف ادامه خواهد یافت از جمله ساختمان سد رضاشاه کبیر دومین سد از مجموعه آریامهر روی رودخانه آغاز شده و تا پایان ۱۳۵۰ ساختمان سد و تونلهای انحرافی پایان می یابد و همزمان با آن طرح های مربوط به ایجاد شبکه آبیاری وابسته بان تهیه خواهد شد.... اگر منظور و مراد این باشد که در تاریخی که ساختمان سد اتمام پیدا کرد و تونل های انحرافی پایان یافت همزمان با پایان سد طرح های مربوط به ایجاد شبکه آبیاری وابسته به آن طرح از آغاز به اجراء می شود که این اشکالات باز بر آن هست البته جملات اینطور دلالت دارد، اگر منظور این هست که باتوجه به این سوابق و باتوجه به ارشادی که شاهنشاه فرمودند ساختمان سد و تونل های انحرافی و

شبکه آبیاری در تاریخ اتمام یکجا تمام می شود آنوقت میتوانیم بگوئیم که باین مسأله توجه شده و باین کیفیت عمل خواهد شد. آقای مهندس روحانی؟ (مهندس روحانی گزارشی عرض می کنم) بنابر این در این مورد البته جملات این ابهام را در بردارد که با توضیحی که جناب آقای مهندس روحانی خواهند داد این نکته مشخص می شود نمونه دیگری از این نوع سرمایه گذاریها با از این نوع برداشت از سرمایه ملی که نه تنها نتوانست مفید فایده باشد بآن نحو که پیش بینی میشد بلکه مدام موجب خسارات هنگفت و هزینه های مکرر و ضایعات مکرر شده که شاید اگر بررسی شود که واقعاً بچه میزان بوده است این هزینه های مکرر. به این نتیجه میرسیم که کمتر از اصل سرمایه گذاری مربوط به آن نبوده است راه هر از است البته اینها را بعنوان نمونه عرض میکنم و بهر حال نمی شود گفت که این پیش بینی ها را نمی شد کرد این پیش بینی ها و محاسبه ها را نه من میتوانستم بکنم نه همکاران محترم دیگر نه سایرین. این پیش بینی ها و محاسبه ها وظایفی است که به عهده مسئولین مربوط هست.

دکتر حکیم شوشتری - خرابه های تخت جمشید را هم از آقایان بپرسید، کار گذشته را که آقایان مسئول نیستند

پزشکپور - متوجه هستم چه میفرمائید اینجا الآن سوالی مطرح نیست که این سوال مربوط به مدت معین یا زمان معین باشد و در نتیجه ما بخواهیم فقط از مسئولی که در آن زمان معین بوده است بحثی بکنیم بلکه بحثی مطرح شد، مسأله ای مطرح شد و مواردی که عرض کردم نوع و موازین و اصول برداشت از سرمایه ملی چه میبایست باشد و در چه موارد آنوقت نمونه هایی هست که نتوانستند بطور صحیح و مفید اجراء و اعمال بشود در مقام چنین بحث و بررسی این نکته بیان شد اما این برداشت از سرمایه ملی در واقع محدود و منوط نیست به برداشتی که ما از درآمد حاصل از منابع ملی می کنیم برداشت از سرمایه ملی یک مورد بارز تر و محترم و شاخصتر دیگری هم دارد و آن مورد عبارت از وامهایی است که گرفته میشود البته این فرق را دارد که برداشت از منابع ملی برداشتی است بدون اینکه بهره ای باو تعلق گیرد و بهر حال همانطور که در گزارش دولت هم

بود و جنابعالی تذکر دادید آنوقت من از تذکر جنابعالی تشکر میکنم (اخلاقی - ۸۰ درصد کاتالهای زیرساخته شده است) با بررسی و نتیجه گیری از این بحث و بررسی که شد نظر همکاران گرامی را معطوف به این نکته می کنم که بموجب اقلامی که در بودجه هست، اگر اشتباه بود آقای دکتر الموتی تذکر میفرمائید، جمع کل هزینه ها و پرداختهای بودجه عادی به مبلغ ۳۵۶ میلیارد و ۲۲۲ میلیون و ۸۹۲ هزار ریال است که از طریق وام داخلی داریم ۳۶ میلیارد و ۶۴۷ میلیون ریال از طریق وام خارجی داریم ۶۱ میلیارد و ۵۶۰ میلیون و ۲۶۰ هزار ریال جمع دورقم وام مورد بحث داخلی و خارجی میشود ۹۸ میلیارد و ۱۹۸ میلیون و ۲۰۵ هزار ریال. در آمد کل نفت همانطور که عرض کردم برداشت از سرمایه ملی است و این درست منطبق و استدلالی است که گزارش دولت نیز بر آن متکی است، عبارت از ۱۳۷ میلیارد و ۶۵۷ میلیون و ۷۸۶ هزار ریال میباشد. پس جمع اقلام، جمع مبالغ تأمین اعتبار که برای بودجه عادی و عمرانی دولت با آن توضیحی که عرض کردم از سرمایه ملی پرداخت شده خواه از درآمد نفت باشد خواه از وامهایی که گرفته میشود، جمع این مبالغ سپرده شده به بودجه، میشود ۲۳۵ میلیارد و ۸۴۴ میلیون و ۹۹۱ هزار ریال بنابراین در چهارچوب این بودجه ۴۸۱ میلیارد ریالی که به مجلس شورای ملی تقدیم شده است چنین مبلغی یعنی بیش از ۲۳۵ میلیارد ریال از سرمایه ملی - سرمایه ای که متعلق به نسلهای آینده هست، سرمایه ای که بهیچ وجه مجاز نیستیم آنرا صرف هزینه ها بکنیم، سرمایه ای که باید در راه ایجاد واحدهای تولیدی مطلق بکار رود، سرمایه ای که باید بطریقی بکار رود که زاینده و خلاق باشد، سپرده شده است بدست اجرا کنندگان بودجه، حال این پرسش پیش می آید که برآستی، یعنی آیا طرق لازم، تمهیدات دقیق و حساب شده، بررسیهای کاملاً دقیق صورت گرفته است از برای اینکه این سرمایه گذاری، این برداشت از سرمایه ملی بازده لازم خود را داشته باشد؟ در حالیکه بموجب اقلام بودجه از این مبلغ ۱۹۷/۱ میلیارد ریال برای برنامه های عمرانی پیش بینی

هست و متعلق به نسل آینده است. استفاده از وامها، اخذ وام و تأمین اعتباراتی از محل اخذ وام هم خود یک نوع برداشت از سرمایه ملی است با بهره ها و منضمات دیگری که بآن تعلق میگیرد مسئله این نیست و هرگز این نظر را ابراز نمیکنیم که با گرفتن وام مخالفی هست. اما بهر حال باید بطور قطع وامی که گرفته می شود چون قسمتی از سرمایه ملی است که برداشت میشود در طریق مصروف و اجراء شود که بتواند تولید کننده مفید به فایده، اقتصادی و تأمین کننده منافع نسلهای آینده باشد و اگر جز این تصور کنیم وام هم عبارت خواهد بود از تعهداتی که بار در آمد ملی، با سرمایه ملی و تعهدی بر شانه های مردم خواهد شد بدون اینکه ایجاد در آمدی یا واحد تولیدی کرده باشد که بتواند باز پرداخت بکند بنحو کامل آن وام و بهره هایی را که به آن تعلق میگیرد (اخلاقی - ده هزار نفری که کار مستمر دارند بازده برنامه عمرانی است). من متأسفانه متوجه نشدم چینی فرمودید؟ بنابراین ممکن است این مورد دیگری بایکی از دلایل و جهاتی باشد که اقامه بشود که در مقابل برداشتی که از سرمایه ملی شده در برابر این وامی که اخذ شده، در برابر این حجمی که من حیث المجموع از طریق سرمایه ملی و یا اخذ وام در چهارچوب بودجه مالی دولت بطور کلی قرار گرفته است این میزان تولید در برابرش عرضه میشود اگر چنین عرضه ای بشود کاملاً درست است اما بهر حال فلسفه و منطق اینکه در مورد هر لایحه ای، خاصه لایحه بودجه ابتدا مخالف می آید صحبت می کند برای این است، یعنی آن کسی که فکر میکند به جهاتی مخالف با بودجه است، مخالف با لایحه است برای همین است که می آید دلایل و نظرات خود را بیان میکند. بعد آقای موافق تشریف می آورند و با دولت دلائل صحت بودجه، درستی بودجه، یا دلائل عدم توجه این ایرادات را بیان میکنند یا توضیح میدهند اصولاً بهمین منظور است و الا اگر جز این بود الا آقای دکتر الموتی اینجا تشریف داشتند صحبت میفرمودند (دکتر الموتی - ارقام را توجه نمائید که صحبتش را بفرمائید) البته این کار شده است اگر هم موردی بود که اشتباه شده

شده است و در واقع بقیه صرف بک نوع هزینه های غیر سرمایه ای میشود. آن توضیحی که بهر حال ضرورت دارد و کاش فرصت بود درباره این مسائل واقعاً و دقیقاً روزهای متبادی کمیسیون رسیدگی میکرد و بررسی میکرد می بایست بیان شود و توضیح داده شود اینست که آیا این مبلغ که از سرمایه ملی برداشته شده بطریق صحیح سرمایه گذاری میشود و بازده لازم را خواهد داشت؟ بنابراین این قسمت از مهمترین مسائل مربوط به بودجه است بهر حال خوشبختانه جای سپاس است و شکر در پیشگاه خداوند که این نعمات و منابع را در دل سرزمین ماقار داده است. اما باید ما پرسشی کنیم، بخصوص آنها که مسئولیتهائی بعهد دارند، که اگر بفرصت مجال این منابع نمی بود بچه کیفیت می بایست اقدام شود؟ یا اگر همانطور که پیش بینی شده است روزی منابع تمام شود چه وضعی باید داشته باشیم که جایگزین این در آمدها کنیم؟ آنوقت بررسی ها برای سرمایه گذاری های ملی دقیق تر خواهد بود و دیگر مواجه نمیشویم با اینکه بهر حال چندین سال سرمایه - گذاری عظیم ما دچار مشکلاتی گردد و بعد بگوئیم از این پس جز این خواهیم کرد، بهر حال هر چه هست اگر بشود بر طرف کرد اشکالات را، هر چه هست ۷ - ۸ سال نوعی توقف در سرمایه ملی بوده است و بحث و بررسی دیگری که درباره لایحه و گزارش ها و منضمات مربوط به بودجه داریم با آن مقدمات و توضیحاتی که عرض کردم از نظر آرمانها و هدفهای بودجه و بیان نقش بودجه است برای حصول باین اهداف و نیازهای ملی، خوشبختانه گزارش دولت، بخصوص مقدمه ای که بر این گزارش نوشته شده است تا حد زیادی در این بحث و بررسی را بروی همه ما باز میکند، یعنی در این بحث و بررسی از نظر من باز هست اما از نظر آقای اخلاقی که بعد نگویند که بیک مسائل کلی و وسیع و بسطی پرداختیم! در این مقدمه باین کیفیت فرازی آمده است «... بموازاات پیشرفت و توسعه اقتصادی اختصار ملی وارد مراحل پیچیده تری میشود و لزوم دقت و نظارت بیشتر را منابع مالی کشور میان نیاز و خواسته های گوناگون و تأمین رفاه اجتماعی اهمیت بیشتر می یابد در این شرایط نقش اساسی بودجه دولت که نشان دهنده چگونگی تأمین نیاز مندبهای مادی و معنوی طبقات

مختلفه جامعه در حدود امکانات مالی و فزاینده امور کشور است آشکار میگردد... (مهندس عطائی - آقای پزشکپور یک کمی شعار بدهید خسته شدیم!) (خنده نمایندگان) شما زندگی را فقط از دریچه اخبار می شناسید، امانوع شعار هایتان فرق میکند. بنابراین در این مقدمه ای که ذکر شده است آقایان نقش بودجه را مشخص کرده اند. نسبت بوظایفی که در قبال تحقق بخشیدن به نیاز مندبهای مادی و معنوی اجتماعی دارد و در سخنانی که آقای نخست وزیر در مجلس فرمودند آنوقت توضیح دادند که این هدفها و مقاصدی که مورد نظر و ملحوظ نظر و یا اهداف بودجه هست چه چیزهایی است. بنابراین حال در این مورد بررسی میکنیم، یعنی نسبت به پیاده کردن بودجه و فصول بودجه بر اساس این هدفها و مسائلی که توضیح داده شده است بسیاری از این هدفها که ذکر شده است هدفهایی است درخور تقدیر و تأیید و بخصوص برخی از آنها که جنبه آرمان ملی را دارد، بنابراین نه منظور این نیست که با هدف های مطروحه با آرمانهای مطروحه معارضه و مقابله کرده باشیم بلکه همانطور که بیان کردم منظور بیان این نکته است که بودجه تا اندازه ای توان دارد که تکیه گاهی جهت حرکت بسمت این هدفها باشد؛ و با نظر ملاحظه نقابسی میرسد و چه بسا در برخی از آنها هم آهنگی هائی هست آنها هم بیان بشود، در واقع چون بودجه باین کیفیت از طرف دولت بر اساس هدفها و مقاصدی عنوان شده مطرح شده و همانطور که در مقدمه عریضم متذکر شدم ما هم در این مورد هم آهنگی داریم پس بحث و بررسی را از دیدگاه این هدفها و مقاصد دنبال میکنم نخستین بیت از مهمترین...

رئیس - آقای پزشکپور از فرمایشات شما زیاد مانده است

پزشکپور - بله

۵- تعیین موقع جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - با اجازه خانها و آقایان این جلسه را ختم میکنیم جلسه بعد بساعت نه و سی دقیقه بعد از ظهر موکول میشود.

(در ساعت ۸ بعد از ظهر جلسه ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - عبدالله ریاضی